

HIND
40
SENTI

ROMAAN

No

14

Suvine lõbu.

Fr. A. Kreutzwald
Eesti NSV Riiklik
Kirjastus

SP
7534

KIRJASTUS-OSAÜHISUS „ARENG”
TALLINN, 1932. A. XI. AASTAKAIK.

ROMAAN Nr. 14

SISU:

Rudolf Herzog : Elulaul.
 Sven Elvestad : Oslo krahv.
 Valev Uibopuu : Röövel.
 Per Boll : Viimane post.
 Valev Uibopuu : Suveööl.
 Aleksander Engel : Daam kaheksa
 kutsega.
 Igavik :
 Ralph Curzon : Isabella.
 Valter Oertel : Haikalad.
 Arnold Liiv : Sind ootan.
 Alexandra v. Bosse : Andrea õetütar.
 Tött ja nalja.

Romaan'i

tellimishinnad:

12 kuud (24 nr-t)	Kr.	7.50
9 " (18 ")	"	6.—
6 " (12 ")	"	4.—
3 " (6 ")	"	2.—
2 " (4 ")	"	1.50
1 " (2 ")	"	—80
Üksiknumber	"	—40

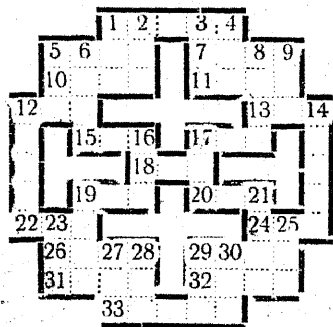
„ROMAAN'i“ talitus

Tallinn, Vene tän. 13,
 telefon 437-18.

Ristsõnademõistatus

Nr. 14 (248).

Seadnud: **Alfred Kask.**

Sõnade seletused.

Põikread:

1. Tänav Tallinnas.	19. Valgustab maailma õõsel.
5. Asub restorani juures.	20. Mitte kitsas.
7. Mõte.	22. On igal ühe oma.
10. Viljaidu.	24. Signaal laeva hukk. puhul.
11. Elu lõpp.	26. Naise püüe.
12. Asesõna.	29. Välismaapõllu villi.
13. Puur.õu.	31. Valguseandja avaus seinas.
15. Liha nimetis.	32. Likööri tehas Eestis.
17. Tühi koht.	33. Ghandi kodumaa.
18. Pea osa.	

Püstread:

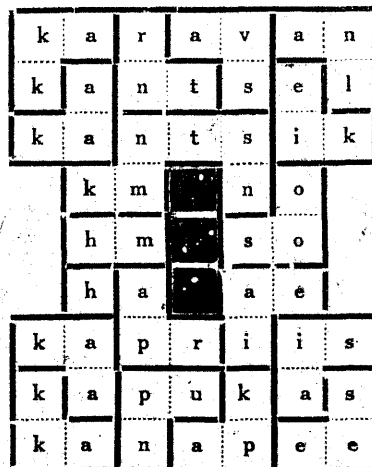
1. Inimeste asukoht.	3. Asesõna.
2. Kino Tallinnas.	4. Tärgab kevadel.

5. Kantakse kaelas.	19. Jalutu fugi.
6. Kannab doktori nime.	21. Olevus.
8. Üksiklane.	23. Naise nimi.
9. Tähtis liige perekonnas.	25. Idakagu.
12. Tsemendi tööstus Eestis.	27. Haridusministri abi.
14. Kommunisti isa.	28. Eestipärane.
16. Sõõgi himu.	29. Öie kuu.
17. Veelind.	30. On igal ühel oma.

Lahendus ilmub Roman nr. 16 (250).

Lahendus.

Nr. 12 (246).

Romaan

Nr. 14 (248)

Juuli 1932

XI. aastakäik.

Elulaul.

Saksa kirjaniku **Rudolf Herzog'i** romaan.

2

Aga täna oli kõik nagu tumedasse meeleollu mässitud, sõnu võis lugeda ja nad kõlasid tasaselt, nagu kuuleks igatks teadmatult looduse vaikseid hääli: Laske meid täna kõnelda. . . Ja need hääled kõnlesid jõelainetega laulval sosinal, mis toob inimhinge piinava igatsuse, seletamatu tunde, enesele ja teistele hea olla, uurimata, põhjuse järgi küsimata. Nagu oleks see armastus.

Jõe ülemjooksul sõudis paat, kaugel Offenbachi ja Frankfurti vahel. Ainult mõnikord, nagu tuleks neile nende kohus meele, puudutasid mõlad vett. Pikkamööda libises paat. Kalda pilliroost kostis hilise linnu laul. Siis vaatas Helga Nuntius üles, tõstis vees libiseva käe ja kuulatas. Kuni Richard Marschall talt naerdes küsis: „On teis veel elu, preili Nuntius?“

„Oo jaa — —“

„Teie unistate liig palju.“

„See on nii ilus.“

„Kui me sealjuures elule mõtleme, siis muidugi.“

„Meie mõtleme kõik sellele.“

„Õelge mulle üht: Olete te kogu sõidu kestel ainsagi korra ümber vaadanud ja looduseilust rõõmu tunnud? Sest et te otse oma ette vaatate, seda ei nõua ju ma, ei, ei, seda ei julgegi ma nõuda, sest otse teie ees istun ju mina. Tähendab, ainult öhk.“

„Ah, härra Marschall,“ vastas neiu, „seal see siis on. Kogu teie kaastunne keerleb vaid natukene haavatud enesetunde ümber. Ma unustasin teie peale vaadata.“

„Oho,“ hüüdis mees ja lehvitas mõlaga õhus. „Nüüd kukub Eeva loomus läbi, mis kohe teise suuna võtab ja jutu hoopis pea peale pöörab. See ei lähe! Ikka õiges suu-

nas püsida! Minust pole ju sugugi jutt. Kuigi — hm — kuigi —“

„Tähendab ometi! Kuigi — —?“

„Kuigi, kui te seda just teada tahate, see mitte see kõige halvem poleks. Heldene taevast, nüüd lööb küll välg paati. Ma ei kõnele pooltki sõna enam ja tõmban purjed üles.“

Ja ta haaras tehtud räpakusega purjenööriidest kinni.

„Härra Marschall —“

„Preili Nuntius?“

„Me jääme ju headeks sõpradeks, eks ole?“

„Aga kas me seda tahame!“

„Siis lubage mulle, mitte enam nii lapsikult kõnelda.“

„Teil on õigus. Mees, kes kahe mõlaga läbi jõe sõuab, on lapsik, kõneleb niisuguseist asjust, mis peajasjalikult nõuavad vabu käsi.“

„Andestage mulle, et ma nüüd jälle eelistan unistada.“

„Oo jaa. Tõsine kaastunne on alati valmis andestama.“

„Kaastunne — —?“

„Teie rikute oma elu, sellepärast et te elu kestel ainult unistate. Vean kihla, teie ei mõelnud millelegi muule kui konservatooriumile, jumalikule laulule. See on ju väga edasipüüdlik ja auväärne. Aga peab ka teadma, mispärast lauldakse. Ja ainult see teadmine annab elu.“

„Siis,“ pilkas neiu, ja ei teadnud, mis sundis teda teist haavama, „peaksite teie kindlasti imeilusalt laulda mõistma.“

Mees tahtis tõusta. Siis naeris ta.

„Võin ka. Teie ei kuule seda ainult.“

Vaikides mõtles neiu selle üle järele, kuna mees tasaselt mõlasid liigutas, ja kõrkjates

vahetpidamata hilise linnu öölaul helises.

Salaja vaatleb neiu vastasistuja nägu. Seal oli trotslikkus, aga elurõõm, mis sealt ühes trotslikkusega peegeldus, oli ometi tugevam. Ja mõnikord, — neiu ei näinud seda mitte esimest korda — oli see nagu enesesse peidetud elurõõm. Siis muutusid mehe kelmid silmad pehmeiks, ja neist paistis salajaste helide kuulatamine ja vaikne vastuse andmine.

„Härra Marschall,“ palus neiu lühikese kahtluse järele, kuna see paadi tugevate löökidega oli pööranud Frankfurti poole, „ärge olge mulle enam pahane. Ma palun andeks.“

Mees kuulis meelitavat neiuhäält ja vaatas üles. „Tõesti?“ küsis ta ja vaatas talle uskmata otsa.

„Jah, tõesti, härra Marschall. Ma palun andeks.“

„Jaa,“ ütles mees, „see ei lähe nii lihtsalt nagu arvate. Vaatame järgi.“ Ja ta tõmbas järsu liigutusega mõlad paati ja haaras neiu käed.

„On nüüd kõik jälle hea, härra Marschall?“

„Me pole veel nii kaugel,“ pomises see, kummardus allapoole ja suudles lakkamatult õrnu käerandmeid.

Neiu oli õige tasa, nii imestanud oli ta. Ja kuna ta kummardaja juuksele vaatas, mis õhtupunas nii omapäraselt põles ja leegitses, märkas ka tema õhtupuna õhus ja mänglevas vees, märkas jõe ilu ja maakoha minnasjutulist rahu, ja kuulis oktoobriõhtu laulvat sosinat, mis toob seletamatut igatsust inimhinge. — Kuidas see tuli, et ta sellest varemalt midagi polnud märganud? Et ta üksikul sõidul ühtelugu ja ühesuguse tõsidusega üht aariat peast oli korranud, kuni see talle küllalt selge näis olevat? Et alles need kuumad huuled ta kätel, mis ei väsinud sõrmeotstest käerandmeni ikka uusi kohti leidmast, milliseid palavalt suudles, kunsti tõsiduse ta mõtteist peletasid ja ta südame ja silmad äkki nii nooreks ja rõõmsaks tegid, et ta üle mehe kummardunud pea üht hallitavat meremehe laulu ümisesema hakkas:

„Kajakad, kajakad valgeil tiivul, päike—“

Seal ragises paadiäär ja nad istusid kõrkjates. Richard Marschall ärkas nagu unest, ja esimene, mis ta nägi, olid suured neiusilmad. Mitte need silmad, milliseid tema tundis, vaid rõõmsad, säravad lapsesilmad, nagu need neiu olevusele ja aastaile kohased olid.

„Nüüd istume kuival,“ naeris ta.

„Kui juba!“ vastas Marschall, tõmbas sügavalt hinge ja kummardus uuesti neiu käte kohale, nagu uuriks ta tundmatut maad. Ka neiu ei rääkinud enam midagi, vaatas vaid vaikselt helejuukselisele mehepeale oma süles ja imestas oma rõõmsa meeleolu üle. Nende ligidal sulpsatas kala. See ehmatas neitut hämaras vaikuses nii, et ta oma käed järsku sülest ära tõmbas.

„Kahju,“ ütles Marschall kahetsevalt ja otsis paluval silmil neiu suud.

„Peame edasi minema, härra Marschall. Me ei või ju pimeduses saarel maanduda.“

„Kui meie tahame, võime meie kõik.“

„Aga meie ei taha.“

See kõlas nii kindlalt, et Marschall viivitamata möla haaras. Ta tõusis, et paati kepiga kõrkjatest välja lükata. Kui paat ragisedes liikuma hakkas, libises ta jalg ja ta kukkus põlvili. Samal momendil sirutas neiu käed, et teda aidata, ja paadi kiirelt liikuma hakates, läksid nende pead kõvasti üksteise vastu.

„Ai!“ hüüdis neiu naerdes ja hõõrus lapseliku näokrimpsutusega otsaesist.

Mees aga tõmbas ta käed ära ja suudles väikest punast laiku neiu otsaesisel.

„Nüüd paraneb see paremini,“ ütles ta tõsiselt.

Ja enne kui neiu pahandadagi jõudis, oli mees juba paadi keset jõge sõudnud ja aerrutas nüüd kõigest jõust saare poole. Sealjuures vilistas ta kui meeletu.

Nüüd on juba hilja teda noomida, ütles neiu enesele. Ja talle näis, nagu rõõmutaks ta salaja, et nüüd juba hilja oli . . .

Nad olid juba esimesest sillast möödunud ja lähenesid teisele. Siis alles hakkas mees kõnelema.

„Ma kuulsin, te olla selle kuue nädalaga professor Falleri juures juba hiigla kaugele jõudnud.“

„Ütles teile seda professor ise?“

„Ei, Braun. See on mulle klassiline tunnistaja.“

„Kuidas nii?“ küsis neiu põnevalt.

„Sellepärast, et Braunile kõik muu nii tähtis pole, kui hääl. Ma arvan, see inimene pole teile veel õieti otsagi vaadanud, kuigi ta teid sageli õppetundidel ja veel sagedamini Grubemajas on kohanud. Aga teie häält, seda tnnneb ta igatepidi.“

„On ta seda kiitnud?“

„Rohkem kui kiitnud. Ta on selle juba täiesti ära hinnanud, kroonide, frankide ja dollarite järele.“

„Mispärast,“ arvas neiu lühikese vaheaja

järele punastades, „räägite alati nii eemale-tõukaval toonil oma sõbrast Braunist? Et ta teie sõber on, näitab ju see, et te üks-teist sinatate.“

„Et me — üksteist — sinatame? Sa ar-mas taevas, ma jõin ükskord temaga sina-sõprust, sellepärast, et ma talle kord põh-jalikult pidin tõtt ütleva. See läheb „sinaga“ nimelt libedamini.“

„Mida oli teil siis nii halba talle öelda?“
„Kõigehalvemat, mida üldse inimesele võib ette heita: et tal, väljaarvatud laul-mise ajal, sädetki hinge, sädetki meeleolu pole. Tähendab, komöödiat.“

„Aga ta on kunstnik!“ ütles neiu ärrit-
tatult vastu. „Suurim meist kõigist!“

Nüüd teadis mees, et neiu endine meele-
olu kadunud oli, juhtis paadi läbi vana
silla postide ja sõudis saareranda.

Ühe laua juurest tõusis pikk, ettepoole-
kummardunud kogu, kes pikkade sammude-
ga maandumiskohale tuli. Nüüd võis
tunda Franz Grube nägu. Ta sirutas neiu le-
käte ja aitas teda paadist väljaastumisel.

„Oli tore, preili Nuntius? Ja oli Richard
ka tubli? Meid valdas siin juba kurbus.“

„Oli tore küll,“ vastas neiu ruttu. „Aga
miks siis kurbus?“

Grube viis neiu, kuna Marschall paadi
kinni sidus, allarippuvate okste all asu-
vate laudade juure. Siin oli tal kodune
sellel kõrvalisel, Mainijõe lainete vahele ka-
duval maatükikesel. Ja kui talle siingi
vääksearvulise saarerahva tegevus liig kä-
rarikkaks muutus, siis läks ta maandumis-
kohale, vabastas ühe purjeka ja sõitis ees-
märgita Mainijõe lainel.

„Kurbus?“ kordas ta ja lükkas ühe oksa
kõrvale, et neil parem oleks läbi minna.

„Kas ei tunne teie siis ise, milline mõju on
sellisel oktoobriõhtul nagu tänane? On,
nagu hüüaks ta alati: haara kinni, haara
kinni, ma ei tule ju enam tagasi.“

„See pole ju ometi kurvameelsuse põhju-
seks, kui isegi palutakse?“

„Bravo, preili Nuntius, nõnda te meel-
dite mulle. Pean teid sagedamini Richard
Marschalliga välja sõita laskma.“

„Ah ei — —“ vastas neiu ruttu, ja Grube
käest kinni võttes lisas ta pikkamööda juure:
„Ma jään meelsamini teie juure, iseäranis
selliseil oktoobriõhtuil, härra Grube.“

„Olete veidi hilja tulnud, väike nõid.“

Aga neiu mõistis teda valesti ja rääkis
oma tähelepanematuses, ja et nad kõrkja-
tesse kinni olid jäänud. Siis pidi ta seda
lugu laua ääres, kus ta ka Johanna Grube
eest leidis kordama; ja kuna kõik kuulsat

Mainisõitjat Richard Marschalli südamliku
naeruga tervitasid, küsis Helga eneselt,
miks küll Johanna Grube kaasa ei naernud,
vaid selgeil, tõsiseil silmil temalt Marschal-
lile ja Marschallilt temale vaatas. Ja ta
vaikis keset klaasidekõlinat.

Puudeokstelt vilkusid kirjutate laternate
värisevad tuled. Värvilised jooned taevas
olid kustunud, ja nagu tume sammet laiut-
tas ta end üle Maini, tihedalt tikitud väi-
keste, sädelevate tähtedega. Vanad majad
heitsid tontlikke varje ja kuukiired mäng-
lesid veetlevalt kõrge Doomkiriku gooti-
stiili torni ümber.

Vana Frankfurt — —

Helga Nuntius kuulis samme, mis sundi-
sid teda oma vaatlusest kõrvale pöörama.

Brauni laiad olad tungisid läbi põõsas-
tiku. Nüüd seisis ta laua juures ja soovis
kõigile head õhtut.

„Juba tagasi Mainz'ist?“ küsis Grube ja
tähenas pingile, et uut külalist ka ilusat
vaadet nautida lasta.

„Tunni aja eest. Riietusin siis ümber,
võtsin auto ja sõitsin siia.“

„Kontsert läks hästi?“

„Inimene, milline veider küsimus!“ ja ta
tellis peremehelt pudeli veini.

„Kas te siis teadaannet tänases ajalehes
pole lugenud?“ küsis Marschall, imestanud
nii suure teadmatuse üle, jutu sekka.

„Valeta sa aga iseenesele,“ naeris keegi
laua ääres, „ma tean tänase ajalehe kõik
peast.“

„Seitse korda seitsekümmend neitsit vis-
kasid end peale kontserti kadestatud laulja
pärast trammialla. Üksteisttuhat konti ka-
tavad kogu seda paika. See on niipalju,
kui pühade neitside konte Kölnis. Terve
Köln juubeldab, Braun saab Mainzi auko-
danikuks. Elagu! Elagu suur tenorist!“

„On ta juba niipalju joonud?“ pööras
end Braun oma naabri poole.

„Ta teeb ju nalja.“

„Naeruväärt.“ Siis jõi Braun oma klaasi
tühjaks ja ulatas selle üle öla peremehele
täitmiseks.

Helga Nuntius oleks oma hea sõbra Mar-
schalli sel hetkel läbipeksta võinud. Mis
tuli tal ometi mõttesse, Brauni edu, mida
ta ise ju kõige enne oli teada saanud, ava-
likult alandada? Iialgi polnud Helga näi-
nud teda kadedana. Neiu pööras oma tu-
mejuukselise pea Brauni poole ja küsis te-
malt, püüdes teda piinlikust minutist üle
aidata, üksikasjalisemalt kui ta seda ku-
nagi varem oli teinud, kontserdi üle järele.

Aga Braunil polnud sugugi piinlik. Ta

kõneles nii rahulikult oma edust, nagu kõneleks ta kellestki kolmandast. Selles oli midagi meeldivat. Sest tahtmatult tundus sellest, et see laiaõlaline, kõrgi näoga noor laulja igal hetkel valmis on oma võimistest tunnistust andma.

„Mida teie laulsite?“ küsis Helga Nuntius aupaklikult.

„Schuberti Ilus möldrineiu! Tahate te sellest midagi kuulda?“

„See väsitab teid liiga peale kontserti, ja siis — siin väljas,“ vastas neiu kahtlevalt, aga ta sõnad väljendasid palavat soovi, seda siiski kuulda. Braun sai sellest aru. Ja ka Marschall mõistis seda ja vastas sõbra võidurõõmust säravale pilgule tumedate, rahulolematute silmadega.

„Noh, mu härrased?“

„On see siis tõsi? Teie tahate meile tööpoolest seda rõõmu valmistada?“

„See õhtu väärib seda,“ ütles Franz Grube vahele. „Braun teeb ainult seda, mida me kõik sooviksime: ta on tänulik. Tähendab, nüüd kutsume meie õhtu omale külaliseks.“

Lauaääres muutus vaikseks, muutus vaikseks ka tasaselt vastu kallast loksuv vesi saarerannal, ja salaja sosistav põõsastik.

Robert Braun laulis.

Jalad hooletult ettesirutatud, küünarnukid lauale toetatud, vahtis ta üle tumedate lainete Doonkiriku äärjoni, ja laulis.

Ja sõnad, mida ta laulis, elustusid. Ojakesed vulisesid välja kaljuallikaist, üks veski paistis värisevate haabade vahelt ja rändaja tänas liigutatult ojakest: „Oli mõeldud see nii, mu kohisev sõber?“ Ja nüüd kõlas nagu viulimäng tuhanel, tuhanel viulikeelel. Ja kõik need kõlasid nii liigutatult, väljendades rõõmu, armastust, lootust, kahtlust, põlatu kaebeid ja austatu juubeldamist. Oli see laulmõldripoisist ja ta kallimast? Või oli see laul printsist ja kuningatütrest? See oli laul inimarmastusest, mis on ühesugune kõikjal, ja Brauni kütkestav hääl laulis õnnist sarnasust kõrgeile ja madalale; ta laskis mõldripoissi hõisata nagu printsi ja printsi nutta nagu mõldripoissi. Iialgi polnud vaikne saarerand kuulnud sellist laulu. Mänglev tuul Mainijõel vaikis, õõ hoidis tagasi hingamist. Värisev kuuvalgus oli kirikutornilt ära libisenud ja katuselt katusele roninud, nagu oleks tehtud talle ülesandeks selle imeliku õõ ehtimine, ja nüüd näis kogu ümbrus ainsa hõbedase siluetina taeva sügavsinisel foonil. Inimesed saarel aga näisid enestele võlututena, tundsid end äravalitutena, lõpmatult õnnelikkudena, ja kui nad üksteisele vastu

naeratasid, tundsid nad sügavat armastust elu vastu . . .

Väsimatult voolasid laulud. Franz Grube istus kahvatul näol ja ei liigutanud end. Ta õde Johanna kuivatas naeratahes omi niiskeid silmi; ta võitles võimu vastu, millele ta ei tahtnud alistuda.

Helga Nuntius aga oli end ammu vangi annud. Kogu õõ oleks ta seda häält, seda jumalikku laulukunsti kuulanud. Ja ta laskis omi unistusi rännata sõbra elus, heitis pilgu ta elupildile, milles isegi äripäev oli omandanud kunsti ilme.

Ainult Richard Marschall ei võtnud sellest kõigest osa. Ta mängis oma klaasiga, liigutas oma istet, hüüdis vaheaegadel kõvasti peremeest, ja üldse väljendas püüet, vett vainustusveini sekka valada. Ta poleks isegi võinud enesele kindlat aruannet anda oma tegevuse üle. Õhus oli nagu midagi, mille vastu ta uskus võitlema pida- vat. Ja kui Grube temalt tasa küsis, mis tal viga olevat, vastas ta üleannetult: „Ma olen vihane!“ Robert Braun oli lõpetanud. Patsutati talle õlale, raputati ta käsi, ja külvati ta üle kiiduavaldustega.

„Noh?“ ütles laulja ja vaatas uhkelt ringi, „kas polnud laul? Seda peaks mulle keegi järele tegema!“

„Tühi kõik!“ vastas Marschall ja vilistas läbi hammaste.

„Kuule, Marschall, sinu kriitikat pole mul vaja.“

„Ah mis! Aga teisi sa kuulad, sest et nad kiidavad. Ei, mu poiss, kui juba oma arvamist avaldada tohib, ja kui teised arvavad „taevalik“, siis arvan mina „tühine!“

„Mida peab see siis tähendama, Marschall?“ segasid end mõned sealolijatest vahele. „Te olete täna nii võitlushimuline.“

„Maitseasi! Mina aga ei kannata häbematusi.“

„Pole ju midagi sellist juhtunud.“

„Tõesti? Noh, mina vähemalt sain sellest väga hästi aru: Kas polnud laul? Seda peaks mulle keegi järele tegema!“

„Inimene, see ei puutu ju sugugi teid. Teie olete ju komponist!“

„Räägin ma siis enesest? Selle jätan ma sellise kiitleja tööks, nagu Braun. Aga siin istuvad ju ka teised lauljad.“

„Kes teie eestkostmist küll sugugi ei vaja.“

„Aga Braun vajab seda teie läbi? Kus ta on? Ma tahaksin talle öelda, et kui mulle keegi poolgi sellest oleks öelnud, mis ma praegu Braunile ütlesin, ma talle —“

„Armuline, teie pole siin mitte ülikoolis.“

„Selline seisukord pole siin üldse kõne all olnud. Kõsimus seisab meestes. Ja Braun? See koosneb ju nii-öelda ainult häälest.“

„Oled sa hull, Richard?“ kuulis ta Grube manitsust. Ja siis, selgelt ja põlglikult Helga Nuntiusse häält: „See on hirmus! See on võrratult hirmus!“

Richard Marschall imes oma sigarit ja vaatas suitsupilvedele järele. Nüüd võis ta ju minna. Ükski ei hoidnud teda tagasi. Kõik lootsid kindlasti, et ta nüüd läheks. Mida tahtis ta siis õieti oma väljakutsuvate sõnadega? Brauni naeruväärseks teha, teda varjamatult ta harilikust küljest näidata.

Ja mis oli selle järelendus? Seitse sõna: „See on hirmus! See on võrratult hirmus!“ Need sõnad keerlesid ta peas ja piinasid teda. Need vajutasid end halvavalt ta liikmeile, et ta tõusta ei saanud. Miks, pagana pihta, miks oli ta vana sõpra nii laimanud, kui see nii võrratult hirmus oli? Siis ärkas ta, vaatas Helga Nuntiussele teravalt silmi, tõusis ilma kellelegi „head õhtut“ soovimata, ja läks põigiti üle saare, et enesele üht sõudjat üleminekuks vilistada.

Kui mees rasket paati sõudis, kuulis Marschall oma seljataga kleidikahinat.

„Head ööd, Richard! Ilma käeandmata ei tohi teie minna. Kuigi ma teie mineku põhjust täiesti mõistan.“

Marschall vaatas, sõnu tähelepanemata, Johanna Grube näkku, noogutas peaga ja ütles ainult: „Ja, ja, ja, öekene.“

Siis hüppas ta paati ja laskis end teisele poole sõuda.

Kell oli kümne peal, kui ta õunaveini joogikohast mööda läks. Suure pärna all istusid inimesed, nagu oleks jaaniöö. Kuigi aegajalt mõni kollane leht neile pähe libises, nad rõõmustasid siiski ilusa, sooja õhtu üle, nagu oleks kevad, ja võõrastemaja õue ainsa pärnaga oli neile nagu kõige õiterikam aed.

Pingid laudade ümber olid tihedalt täiskilutud, isegi liiva sees, ühe palgi otsas istusid inimesed nagu pääsukesterida telefonitraadil. Ja kõik lärmitsees, laulis ja rõõmustas elu ja viina üle.

Richard Marschall astus sisse ja komisitas üle paari väljasirutatud jalgade.

„Kui me Prantsusmaale marssisime,“ kõlas uuele külalisele vaimustatud laul vastu.

„Kas see mitte Marschalli härra pole? Halloo, naaber! See on alles vein. Tulge aga ligemale, naaber!“

„Tere õhtust, isand Bettermann, kas teie kergemeelne abikaasa jälle kord toavõtmed teie kätte andis?“

„See oleks ilmaaegu, naaber; ma jõuan koju alles päeval.“

„Kellner, üks pudel! Vein näib ju tuju tõstvat. Jutustage midagi, isand Bettermann.“

„Terviseks, härra Marschall! Ma mõistan seda au hinnata.“

Ja isand Bettermann jutustas sõjajuhtumisi.

Ikka julgemaks ja julgemaks muutus ta kõne, ikka elavamaks ta mälestused. Lahingväljal patsutasid ülemad talle õlale, kasarmutes võitlesid ta pärast noored lesed, ja haigemajas, seal kummardasid isegi printsessid ja suudlesid ta kangelase-otsaesist.

Ja igakord, kui ta, oma fantaasia suuruselt vallutatud, lakkas kõnelemast, kiirustas teda Marschall uutele jutustustele ja palus:

„Jutustage veel, isand Bettermann, te mõistate nii ilusti valetada.“

Siis punastas isand Bettermann, aga viin oli juba oma mõju avaldanud, ja ta jutustas ikka enam ja enam, et eelpool jutustust ustavaks teha. Marschall aga kuulas teda vaevalt. Ta tahtis kuulata ainult inimhääle kõla, ja tal oli hirm üksioleku eest. Ikka jälle kuulis ta hilise linnu hüüdu, paadi ragisemist ja kõrkjate sahinat. Ja ta nägi kaht reiusilma, millistes elu oli ärganud ja murdnud kunsti mõju.

„Jutustage edasi, isand Bettermann —“ Kuni see pimestaja, see Braun — — ah!“

„Ma ei mõista enam midagi, härra Marschall.“

„Mina ka mitte,“ ütles see teravalt. „Kellner, siin on raha!“

Kui nad läbi kuuvalge öö sammusid, pidas Marschall paremaks isand Bettermanni toetada. Sillal pani talle see lõbus vanamees ette võiduujumist korraldada, ja Marschall sai teda ainult sellega tagasi hoida lahtiriietumast, et ta end pidulikult tunnistas isand Bettermanni poolt ujumiseks võidetuks.

Teiselpool oli saar. Nüüd täiesti vaikne. Sirged puud näisid surnuvahtidena. Nagu haud, mõtles Marschall ja raputas enese lahti sellest vaatlemisest.

„Tähelepanu, isand Bettermann, meie tee viib Frankfurti. Nüüd muudkui koju!“

Kui nad lõpuks linna jõudsid ja isand Bettermanni soov, üht jalutuskäiku ümber linna teha, tagasilükatud sai, keerasid nad Tina tänavale. Oma maja ees aga hakkas peremees lahkumislaulu laulma:

„Mis kasu on mul kenast a—a—iast, Kui teised jalu—ta—vad seal — —“

Ülal avati aken. Helga Nuntius kummar-
das välja.

„Ah, preilikene, ma ei saa trepist üles.“

„Ma tulen,“ naeris neiu tasa.

Richard Marshall seisis tarretanud. Neiu oli ta ära tunnud, selles polnud kaht-
lust. Võibolla, pidas teda samuti jooonuks.
Juba tundide eest saarel. Häbi ja viha haa-
rasid ta. Ja äkki vabastas ta enese nii järsu
liigutusega oma saatjast, et vanamees tre-
pile istukile kukkus.

„See on hirmus teist,“ kuulis äraruttaja
isand Bettermanni häält, „väga, väga hir-
mus.“ Ja tal oli, nagu vastaks Helga Nun-
tiuse hääl: „Ja, isand Bettermann. See on
võrratult hirmus . . .“

5. p e a t ü k k.

Frankfurt lamas lumekatte all. Ühel ain-
sal ööl olid novembrikuu tormid puudelt
röövinud lehed ja need huludes Maini lain-
tesse pildunud. Metsikud vihmavalingud
järgnesid sellele. Nagu pesunaised töötasid
näd linnaplatsidel, ja ei puhanud enne, kui
viimane mälestus hiilgavatest pidustustest,
milliseid suvest sügiseni palju oli olnud,
kustunud oli, ja puud paljaksröövitult üm-
berringi seisis, nagu hästipuhastatud mööb-
lid eeskujulikus majapidamises, mis peale
ebaharilikku piduõhtut ruttu jälle igapäev-
susse vajub.

Segaselt hakkavad inimesed tööle, siis
harjuvad nad, siis veel üks päevase üks-
kõiksuse põnevus, ja nad ei teagi enam, et
see kunagi teisiti oli.

Helga Nuntius oli oma sõbra Marshalli
vaevalt veel näinud. Kui ta konservatooriumis
polnud, siis istus ta kodus klaveri ää-
res, ehk hiilis hämaral õhtutunnil ukse
juure, kuulatas välja, kas teda keegi ei
märka, jooksis siis akna juure, laskis ees-
riided alla ja muutus siis päris teiseks ole-
vuseks. Keset tuba seisis ta tasaselt hingat-
es, silmis võõras läige. Ja kuna ta suu
sõnu sosistas ja mõnikord valjem hääl laulu
rütmi väljendas, tõstis ta oma saledad käed,
libises ikka paenduvamail liigutusil läbi
ruumi, lähenes kelmikalt oma istmele, nagu
arvaks ta oma kallima seal olevat, kaelus-
tas teda tormiliselt lapse röömsa armastu-
sega, ehk põgenes ehmunult, väljendades
hirmu ja meeleheidet kahvatunud näol, si-
rutas tõrjuvalt käed, tuikus ja langes tagasi
maha, nii et ta pehme juuks, nagu laine
põrandale langes. Siis tõusis ta kuulatades,
ja salajane mäng algas uuesti. Üks helide
ümin, keha liigutamine ja paenutamine,

sammumine ja hõljumine, lõbus kätevehki-
mine ja jälle kirgline soov, igatsev tung,
valulik kokkulangemine ja suremine

Ta polnud enam Helga Nuntius. Ta oli
Anna, kuratliku Heilingi pruut, ta oli Mig-
non, oli Elsa ehk Eva. Vaikselt tegutses ta,
aga ikka enam ja enam kaugenes mäng,
ja varsti näis talle, nagu elaks ta üht teist,
imelikku elu, niipea kui ta ukse lukusta-
nud ja eesriided alla lasknud oli.

Kord oli isand Bettermann teda siiski
luuranud. Lukuaugust oli ta sisse piilunud,
suu imestusest pärani. Neiu oli läbi toa
hõljunud, õhuke loor ümber noorte õlade,
mida ta oma ilusate sõrmedega tõstis ja
langetas. Mida ta laulis ja rääkis, ei saa-
nud vanamees aru, aga ta nägi teda tant-
sivat veetleval naeratusel ja mööblitega
mängivat nagu oleks need elusad olevised,
ja äkki — vanamees tundis seda hirmu veel
mitu päeva oma kontides — nägi ta neiu-
t nagu välgust tabatud maha langevat, nii
et vanamees valjult karjuma oleks hakanud,
kui ta mitte kohe poleks üles tõusnud ja
seda hirmust mängu veel kord korranud.

Pool tundi pärast seda ilmus ta õhtu-
söögil, värske ja rõõmus ning hea söögi-
isuga. — Isand Bettermann pidas aga selle
enesele, mida ta oli näinud. Talle näis,
nagu kannaks ta ilusa Melusine saladust
endas, ja aralt ainult silitas ta muinasjutu-
lise majasõbra öla, et kindlaks teha, kas
see ka tõesti on lihast ja verest. Et isand
Bettermann sellest elamusest ei kõnelenud,
isegi mitte oma naisele, selleks oli ka sü-
gav põhjus. Sest ka isand Bettermann elas
mõnikord üht teist elu. Sel ööl otsustas ta
oma väikest sõbrannat sellest osa võtta lasta.

Oli detsembrikuu, ja Frankfurt lamas
lumekatte all. Juba varahommikul koputas
isand Bettermann Helga Nuntius toakse
taga, et talle seda tähelepanuväärt loodus-
nähtust teatada. Nagu lennates pesi ja riie-
tas end Helga ja seisis nüüd majapere-
mehega elutoa akna all. Lumi oli küll ühe
jala kõrgune. Majakatused olid nagu val-
gete linade all, ja Grubemaja katuserede-
lil olid nagu valged tuttmütsid peas. Lin-
nas valitses pühalik vaikus, tagasihoitud
rõõm.

„Preili Nuntius — —?“

„Ja, isand Bettermann —?“

„Mis tittlele selle kohta?“

„Ilus — — —!“

„See on minu ilm, just eraldi minu.“

Ta häälest kostis saladusline rõõm.

„Ma armastan seda ka . . .“ ütles neiu
ja mõtles kodumaa lumitanud, sinivalgetele

metsadele, kus nüüd kõik nii vaikne oli, nagu igivana talvevõlu.

„Ja, preili, kui te tahaksite — —“

„Mida siis, isand Bettermann?“

„Aga te ei tohi mind, vanainimest, mitte välja naerda . . .“

„On mul siis nii halbu omadusi, pere-mees?“

„Ah, preilikene — seda ei usu te isegi mitte. Ma aga kardan mõnikord, et teile mu avameelsus väljakannatamatu on.“

„Isand Bettermann, ma olen ju teile juba isegi armuavaldusi teinud.“

Vanamees naeris, nii et ta lapsenägu säras.

„Ei tea — aga ma võtan seda tõsiselt.“

„Täiesti õige — see on tõsi.“

„Siis te tahate tõesti? Preili, teie ei tea, millise rõõmu ma teie juures läbi elan.“

Perenaine kandis aurava kohvikannu sisse ja valas tassid täis.

„Mees, mees,“ ütles ta pead raputades, „mida puhud sa jälle meie preilile ette. Kui sa vähemalt viisakalt räägiksid. Üks haritud ristiinimene ei saa ju sinust sugugi aru.“

„Küll ma katsun. Aga te saite ju ikka aru, eks ole, preili. Vahi siia, ema, inimesed nagu meie preili ja mina, saavad üksteisest ikka aru, kui ka üks juudi- ja teine kas või hiinakeelt kõneleb.“ Ja ta pilgutab neiuale kavalalt silmi ja tegi perenaise seljataga mõned kiired käeliigutused, mis tähendama pidid: „Mitte ära anda. See jääb meie teada.“

„Mida siis?“ sosistas Helga.

„Ah nii — — täna õhtul, preili.“

Kui neiu läbi lume konservatooriumi poole sammus, oli tal imeliselt hea tuju. Teel kohtas ta konservatooriumi nais- ja meesõpilasi. Harilikult peitis ta end nende eest, sest nende teadlikult vaba toon ja meelega esiletõudud vaba ümberkäimine olid teda nagu alati eemale tõuganud. Täna, lumitanud mäeküngastel, kõledal, puhtal talvehommikutuulel, tundis ta ainult ühesugust noorust. Ja kui üks neist lõbusaist noortest lumepalliga teda viskas, tõmbas ta korraga kindad käest ja võttis sõjakuulutuse vastu. Talle tuldi abiks, ta vastu võideldi, kiire hingamisega, lõbusa naeruga, allasurutud karjatusega, ja alati-vaikselt puisteelt kõlasid vastu võitjate rõõmuhõisked.

Alles hilja jõudis Helga professor Falleri õppetundi.

„Preili Nuntius, nüüd räägime kord selget keelt. Usute te tõesti, et ma lasen teid

endal nina peal ringi tantsida? Preili, see oleks ebausk. Poole tunni eest lähen ma läbi puiestee, ja juba poole tunni eest nägin ma teid, kuidas te nende mõistmatute anedega sealt lollpeadeklassist — tahtsin öelda, kõrgesti austatud härrade kaasõpilastega — lumes möllasite. Preili Nuntius, kui te tõesti samasugune tahate olla kui need teised — oo, palun väga, mul pole midagi selle vastu, aga mitte kui midagi. Ainult tundidest minu juurest loobuge siis, eks ole, ühele vanale mehele meeleheaks. Ma ei tahaks oodata, üksi tühjade seinte vahel.“

Helga Nuntiusel oli häbi, et ta midagi ei võinud vastata. Ta seisis suures lava-saalis, kus tal täna Brauniga mingi stseeni proov pidi olema, ja kui ta nüüd pea tõstis, et kurjustavale õpetajale paluvat pilku saata, märkas ta, et ta kaaslane juba seal oli ja igavalt ühele kulissile najatas. Helga hammustas huult, vabastas end üleriietest ja astus ette.

„Ma olen valmis,“ ütles ta.

„Väga kiiduväärt. Aga ühe vabanduse oleksin ma pidanud kiiduväärsemaks.“

Veel kord riivas ta kiirel pilgul Brauni nägu. See polnud põrmugi muutunud. Ühtki sõbralikku peanoogutust, ühtki kaastundlikku pilku.

Neiu südames kerkis uhkus ja viha.

„Härra professor, ma poleks teinud midagi meelsamini kui silmapilk vabandust palunud. Aga et mind ainult alandada tahsite —“

„Mis — mis te ütlesite?“

„Ja, härra professor; ma pole teile veel kunagi hiljaksjäämisega kaebamiseks põhjust annud. Täna väärisin ma laimust. Iseasi aga on, kas ma seda üleliigsete tunnistajate juuresolekul väärin.“

„See — see peab õige olema! Braun, kas kuulsite? Ah ei, preili Nuntius, seda oleks teile juba teie ema, seletada võinud, mida ümberkäimisevormid tähendavad.“

„Seda õpetas mulle mu isa.“

„Teie isa? Au temale! Õelge mulle, oli ta mõni krahv või — või koguni mõni kooliõpetaja?“

„Ta oli mu isa,“ ütles neiu raskelt hingates ja vaatas professorile kindlalt otsa. Vanahärra pööras silmad ära, pilgutab, piilus veel kord kõrvalt neiu peale, ja äkki pööras ta end lava ja Brauni poole.

„Kes käskis teid siin kulisside taga ümbervahtida, mis?“ karjus ta. „Kas te siis ei kuulnud, et mul vaja oli preiliga rääkida, mis?“

Keila-Joa Kosk.

Loodusliselt ilusamaid maastikke Põhja-Eestis.

„Aga lubage ometi, härra professor — “
 „Lubada? Ma pole teile aga midagi lubanud. Te tahate kunstnik olla, ja ei teagi veel, mis inimesele kõlbab ja mis mitte? Härra, muretsege, et viimaks ometi ka kunstnikke viisakateks inimesteks peetakse, ja mitte päevavargateks. Ja nüüd lõpp sellele!“

„Härra professor, me pole mitte mõnel kasarmuhoovil.“

Aga see määratseja istus juba klaveriääres, „Elsa ja Lohengrin'i“ armastussteen ees, ja algas eelmängu.

„Kõlab taevalik laul — — — “ laulis Braun oma hääle sügavaima iluga.

Mõned sekundid valitses vaikus.

Professori käed olid klahvidelt libisenud, ja nüüd istus ta ja naeris . . . naeris täiest kõrist. „Kõlab taevalik laul!“ hoigas ta naeru vahel. „No ja, kõlas jah. Oli taevalik, mu laul, mis? Oh Jumal, kõlab taevalik laul . . . “

Ja nüüd naeris ka Helga Nuntius, ja isegi Brauni näole ilmus naeruvine.

„No, lapsed, tehke aga rahu minuga. See oli enam valjult kui kurjalt mõeldud. Ainult, et ma uhke tahaksin olla teie peale. Siin on praegu see Nuntius. Kaks aastat õppis ta ema juures, ja ema oli minu parim õpilane, ja on nüüd ammu juba suure Nuntius! Mida võin mina veel suure Nuntius tütrele õpetada. Mulle on härrade õpetajate auahnus võõras, nagu arstid alati

usuavad, see käia nende kutse vastu, kui nad midagi ei leidvat. Laps, sul on ju minu meetod. Oled, tähendab, veri minu verest, ja võrdlus kutseaugaga oli tühine. Aga kauem kui selle ühe aasta ei pea ma sind enam. See oleks ju vargus. Ja nüüd ei saa enam muud õpitud kui repertuaare. Üles lavale!“

Helga Nuntius seisis väikesel laval. Ta kahtles. Nüüd, päevavalgel seda korjata, mida ta talveõhtu hämaruses oli harjutanud, näis talle võimatuna. Ta tundis, kuidas ta hinges kerkis põletav häbi, mis värvis tumeda punaga ta põsed ja talt röövis hingamise.

Braun lähenes talle ja sirutas käed välja. Ja nagu

surnahirmus sules Helga silmad vajudes mehe rinnale.

„Nüüd tehke endale mugavaks, lapsed!“

Neiu tundis end Braunist õrnalt diivanile tõmmatavat, ja nagu kuum laine voolas veri tal läbi südame, kui rütüli õnnehõiske ikka tugevama tunnete tormiga ta kõrvu kõlas:

„Elsa, mu abikaas — —!“

Neiu hakkas kaasa laulma. Tagasihoitud häälega veel. Aga see lühikene võitlus tungiva anduvuse ja ara, kojuigatseva tagasihoidlikkuse vahel andis ta häälele ja ta olekule nii puhta, õrna kauniduse, et isegi ta kaaslaste kõrgis näos väljendus imestus naise üle, kelle häält ta siin esimest korda täiesti kuulis. Tahtmatult võrdles ta neidu enesega. Leegitsev armastustuli omas selgeima ilme, üksioleku-röömu õrnuse ümber hõljus alandliku aupakkumise puhang, mis oli laotanud end nende üle nagu õrna luule kevadpäev . . .

Vanal professoril klaveriääres oli raske võidelda oma mälestuste vastu. Ta silme ette kerkis nagu udu, ja udust tõusis Bairenth'i kuju, ja ta seisis pidusaali laval, tema ise, nagu see noormees siin üleval, ja üks teine seisis ta kõrval, nii teravalt kujundatud profiiliga, nagu ta sellist kunagi polnud näinud, sametmüts peas, ja see mees oli jumalus ise, oli Richard Wagner, ja see jumalus patsutas talle õlale ja ütles: „Bravo, Faller, teie laulate minu eest. Teile usaldan ma selle osa, Faller!“ (Järgneb.)

Cslo krahv.

Norra kirjanik **Sven Elvestad.**

1

Mõne aasta eest ajas terve rida salapäraseid, jultunud roime Norra pealinna ärevusse. Ajalehed teatasid päev päeva kõrval kuulmatutest murdvargustest, mille juures palju väärtusi varastatud. Roimade viisist tunti peagi, et tegutsemas oli kaval jõuk, mida juhtis mõni intelligentne pea. Pealinna parimad kriminalistid pandi liikuma, kuid tagajärjetult. Leiti küll tõendusi, et tegutsemas oli jõuk, ja saadi ka kätte kaks jõugu liiget, kaks naist, kuid kaugemale ei jõutud. Vangistatud naised kuulati üle ja politsei tegi kõik, mis võimalik, et neid tunnistama meelitada. Asjatult. Emba kumbas, kas nad ei teadnud midagi, või olid nad nii kavalad, et kaaslasi ära ei annud. Jõugule enesele ja ta juhile ligidale ei saadud.

Siis kutsuti appi detektiiv Asbjörn Krag, kes jälgimise oma peale võttis olenemata politseist. Ja asi sai pöörde. Kragi aruande põhjal sündis lugu järgmiselt:

1. Salapolitseis.

Ühel augustikuu õhtul kutsus hele helin Asbjörn Kragi telefoni juure. Helistaja oli salapolitseis ülem. Tulgu Krag kohe tema juure. Teda ootavat tähtis ülesanne.

Krag seadis enese kohe valmis, sest ta arvas juba, et asi võis tähtis olla, kui ülem teda nii hilja õhtul veel oma juure kutsus. Harjunud viisi järele kobas ta taskus veel revolvrilt. Siis ajas ta mantli selga, ütles oma teenijale, et ta ei tea, millal koju tuleb, võttis tänaval auto ja sõitis politseisse.

Ülem istus suure roheline kirjutuslaua ees, mis oli täidetud dokumentide ja paberitega. Ta oli täna tõsisem kui muidu. Niipea kui ta Kragi oli palunud oma vastas istet võtta, võttis ta Londonist tulnud telegrammi ja luges talle ette:

„Need briljandid kuuluvad partiisse, mis meie firma kuu aja eest Amsterdamis Maartensilt ostis. Maartens ise ei mäleta enam neid väikseid kive.

Walter Wilson.“

Detektiiv vaatas ülemusele.

„Seletan teile asja lähemalt,“ ütles see. „Teie mäletate ometi veel juvelivargust riiginõunik Ebbelli juures?“

„Mäletan,“ vastas Krag. „Jutt oli broshidest ja sõrmustest 40.000 krooni väärtuses. Ja varast pole tabatud.“

„Nii on. Aga eile leiti tihest siinsest ärist

üks neist sõrmustest ja üks broshidest. Selle äri omanikku nägi ta täna väljuvat minu büroost. Nii siis teate, kes ta on. Tema au-suses ma ei kahtle.“

Detektiiv noogutas.

„Noh. Ma kuulasin ta üle ja ta teatas mulle, et need juvelid olla ostnud Londonis Walter Wilsoni firmalt. Sellepärast telegrafeerisin tolele firmale, et selgust saada. Praegu kuulsite firma vastust. Walter Wilson on lugupeetud vana firma.“

Detektiiv noogutas.

„Ta on,“ ütles ta. „Tunnen ka Maartenssi Amsterdamis. Tema on maailma suurima dianantide lihvimise äri omanik. Nii on siis ka seletatav, et briljandid mõne tuhande krooni väärtuses teda eriti ei huvita.“

„See pole ka briljantide väärtus, mis meid

H. Halliste. „Naine“ Savi.

Herman Halliste on töötavamaid noori skulptore meie kunstnike peres. Lõpetanud „Pallase“ kunstikooli on ta järjekindlalt ja sihitudlikult tegutsenud raidkunsti alal. H. Halliste on valmistanud hulk büste ja reljeefe meie tuntumast vaimu- ja muusikategelast, nagu: prof. M. J. Essen, A. Läte, A. Laipmann, piiskop Kukk, T. Vettik, E. Aav, ja palju teisi, esinedes mitmetel kunstinäitustel. Peale loetletud tööde on ta lootanud ka mälestussambaid Tallinna, Tartu ja Ridala kalmistuil.

sel juhtumil nii väga huvitab,“ vastas ülem, „vaid see on midagi hoopis muud. Teie mäletate siis veel selgesti riiginõuniku juures toimepandud vargust, kuigi teil sellega isiklikult polnud tegemist?“

„Mäletan.“

„Kas teie ei leidnud selle varguse juures midagi eriti silmatorkavat?“

„See oli õige salapärase,“ vastas detektiiv. „Ja suurema kavalusega toime pandud kui see selliste murdvarguste juures harilik on. Samuti osutas kõik sellele, et varas kohaga hästi tuttav oli; ometi ei leitud juurdlemisel ei perekonna-tuttavate ega ka teenijate vastu vähematki kahtlust.“

„Tõsi. Ja siis veel üllatav kindlus, millega see murdvargus oli toimitud“

„Nii arvate vististi, et too roimar ja see, kes täna ja eile öösel julgeid murdvargusi toimis, üks ja sama isik on?“

„Muidugi! Samad jooned on kõigi nende juures olemas.“

„Nii on meil siis tegemist kardetava mehega!“

„Mitmega, arvan mina. Kuid seda näeme. Usun, siin on tegevuses terve jõuk.“

„Nõnda näib,“ vastas Krag. „Üks ei võinudki kõiki neid roimasid ilma abita korda saata.“

„See on kindel. Noh. Proua riiginõunik Ebbelli briljantide asi tõendab, et jõugul on ühendust välismaaga, kuna siin Norras varastatud asjad rahaks tehakse. Jõuk on siis rahvusvaheline. Peame ta igal juhul kinni nabima, enne kui ta veel enam kurja saab teha.“

Absjörn Krag käis toas edasi ja tagasi.

„Kas tahate selle asja minu kätte anda?“ küsis ta siis ülema ette seisma jäädes.

„Jah, annan ta teie kätte,“ vastas ülem.

„Kuid mina võtan selle vaid ühel tingimusel.“

„See oleks?“

„Et ma võin töötada täitsa iseseisvalt. Las teie teised ametnikud katsuvad asja omalt poolt lahendada, mina töötan salajas, kuid vabalt, ilma et keegi seda teaks. On tarvilik, et asja nii ajame, sest siis on meil meie vastastest parem põli: nemad ei tea, kust tuleb peartünnak.“

Ülem mõtles pisut aega. Siis ütles ta:

„Olen nõus. Usaldan teid.“

„Ilus. Siis algan ma kohe. Veel täna õhtul.“

„Kas ei arvaks te sobivaks Amsterdami sõita?“ küsis ülem. „Siis oleks meil toetuspunkt Maartensilt ostetud briljantide suhtes. Kui järgiksime sellele jäljele, siis viiks ta

meid jõugu abilise ja sellega ka jõugu enese juure.“

„Õige. Kuid ei oleks küllalt praktiline. Jõuk, kes paneb liikuma sellise aparaadi, ei lepi ainult kolme murdvargusega. Tema juhil on vististi kavatsus veel suuremaid rüüstaniskäike ette võtta. Varsti ehk kuuleme ta haruldase andekuse uutest rünnakutest ja sellepärast arvan paremaks siia jääda.“

„Hea küll. Kuidas soovite!“ seletas ülem. Krag tõusis.

„Homme lõunal kuulete minult lähemat,“ ütles ta. „Võib olla pean teilt siis midagi paluma.“

Samal hetkel helises telefon. Ülem võttis toru ja Krag nägi ta näoildest, et talle teatati midagi tähtsat.

„See oli linnavaht nr. 77,“ ütles ülem toru käest pannes. „Ta teatas, et praegu Drammensvejl vana rentjee Bergi juures on juhtunud murdvargus toime pandud. Raha-kapp on lahti murtud, rentjee, kellele kõva hoop kuklasse löödud, on meelemärkuseta.“

Kõneldes helistas ta auto järele.

„Kui alla lähete, seisab auto ukse ees,“ ütles ta Kragile. „Võtke kaasa kaks politseinikku ja politseiarst. Kas on see jälle meie liikleva sõbra töö?“

„Peaegu näib nii,“ arvas Krag. „Lähem kõige esmalt oma büroosse midagi tooma. Soovin jääda tundmatuks ja maskeerin ennast autos.“

Ülem oli sellega nõus ja Krag lahkus.

Kell oli pool kaks öösel. Mõni minut hiljem sõitis Krag arsti ja kahe politseiniku seltsis Drammensvejle.

2. M a n s h e t i n ö ö p .

Vana rentjee elas väljas Skarpsno lähedal. Siin oli ainult vähe maju, sest ehituspalavik polnud tookord veel hoos. Bergi villa seisis väikesel kõrgustikul paksuleheliste vanade puude varjus. Tema elas seal üksipäinis oma teenijaskonnaga: majapidajanna, sulasele ja tarviliku köögipersonaaliga. —

Mõne minutiga oli Krag autos ümber riietunud. Teine politseinik valgustas teda pärast maskeerimist laternaga: Krag oli muutunud nooremaks punasejuukseliseks härraks.

Kuna nad öövaikseist tänavaist läbi sõitsid ja ainult harva mõnda öörändurit kohtasid, istus Krag rahulikult auto nurgas ja kaalutles olukorda. Talle meenus, et ta kord juba oli käinud rentjee majas. Berg oli vanapoiss, kes linna seltskondlikust elust aga-

rasti osa võttis. Tihti andis ta ka ise oma villas vähemaid ja suuremaid pidusid. Ta oli väga rikas. Jutustati, et ta tublide agentide abil välismaa börsidel spekulatsioonid ja palju raha teenivat.

Kui auto pööras puisteele, mis Bergi villa juurde viis, vaatas Krag aknast välja. Tema ees seisis villa, mille kõik aknad olid valgustatud. Nähtavasti valitses majas suur ärevus.

„Muidugi,“ pomises Krag pahaselt. „Nüüd kustutavad nad meil kõik jäljed. Kui vähemalt linnavahtidki on targemad olnud.“

Auto peatus ja detektiiv väljus oma saatjatega. Arst ruttas teiste eel majja.

Kui Krag sisse astus, saatis ta kõige esmalt need, kel sinna asja polnud, välja. Siis kuulas ta rentjee seisukorra järele.

„Ta pole veel meelemerkusel ja viidi praegu üles,“ teatas majapidajanna, kes pooleldi riides, nägu kokkunud, Kragi saatis raamatukogutappa. „Siin sündis see,“ ütles ta.

Toal oli vaid üks aken aia pool küljes. Üks viis kotta. Nurgas seisis suure siidiesriide taga voodi. Eesriie oli ülevalt alla lõhki tõmmatud.

„Kas härra Berg magas harilikult siin?“ küsis Krag.

„Jah,“ vastas majapidajanna. „Kui ta öösel kauaks üles jäi, heitis ta siia magama. Tema magadistuba aga seisab teisel korral ja sinna viidi ta nüüd.“

Krag oli juba tuba teravasti hakanud läbi vaatama.

„Kas siin pärast õnnetust midagi on muudetud?“ küsis ta.

„Ei, mitte vähematki. Linnavaht palus meid enne teie tulekut mitte midagi puudutada.“

„Nii on õige,“ ütles Krag rahulolles. „Nagu näen, kukkus ohver seljaga vastu voodit. Nii siis löödi talle otse pähe. Kukkudes on ta eesriide kaasa kiskunud.“

„Härra Berg ei võinud veel kaua magada, kui sissetungijad roimarid ta äratasid. Pool tundi enne õnnetust kuulsin ma ta tulekut.“

„Nii hilja?“

„Jah. Tema oli olnud õhtul riiginõunik Ebbelli juures.“

„Riiginõunik Ebbelli juures?“ küsis Krag hämmastudes.

„Jah.“

Noh, see oleks juba jälg, mõtles Krag.

Ta oli pool tundi toas kõik läbi vaadanud ja oli nüüd selgusele jõudnud järgmistes asjades:

Kell pool üks oli rentjee koju tulnud ja

voodi heitnud, pärast kirja kirjutamist ühele Londoni ärisõbrale. Kiri seisis alles laual. Arvatavasti oli Berg kohe uinunud. Kell üks tulid siis vargad, kes akna taga olid valvanud soodsat hetke. Nad olid varustatud korridori- ja raamatukogutoa võtmetega, võisid siis lukku rikkumata sisse tulla. Kuid nende tülles ärkas härra Berg. Ta hüppas voodist üles, sai aga matsu pähe ja vajus meelemerkusetult kokku. Siis nihutasid vargad rahakapi seinäärest välja, murdsid selle tagaseina lahti ja röövisid kapist kõik raha ja väärtasjad. Kui nad aga kappi jälle tahtsid tagasi asetada, tegid nad müra, mis kõik majarahva äratas. Nüüd pistisid nad ruttu põgenema.

„Vaatame nüüd, kuidas nad selle põgenemise sooritasid,“ pomises Krag, laskudes läve kõrvale põlvili.

„Ohoo,“ hüüdis ta üllatatult. „Kes käis pärast õnnetust siin toas?“

„Peale minu ja linnavahti ei keegi,“ vastas majapidajanna. „Meie olime ka need, kes härra üles viisid.“

Krag vaatas läve hoolikalt üle. Tema oli leidnud kitsa mehejala selge jälje ja see ei võrdundu ei majapidajanna ega linnavahti jäljele.

Krag võttis oma taskulaterna ja lahkus majast. Maapind oli õhtusest lühikesest vihmastagast alles niiske ja pehme. Krag otsis kaua läve ees. Viimaks leidis ta jälle toreda härra saapa jälje, mis osutas, et selle omanik oli ruttu eemale jooksnud.

Siis leidis ta kaugemal aias veel ühe jälje. Aiagi kõrval oli üks jälg, aga sügavam teistest. See tõendas, et mees oli üle aia hüpanud. Krag valgustas oma taskulaternaga aialattide teravaid otse ja võpatas siis. Laterna hele paiste oli tabanud midagi läikivat, mis seisis aia kõrval maas. Krag võttis selle üles ja hoidis ta vastu valgust. See oli manshetinööbi tükk: väikese keti üks plaat. Plaat kujutas surnupealuud, mille kummagis silmaaugus peitus suur briljant.

Krag pistis manshetinööbi taskusse, otsis siis veel nööbi täiendavat osa, ei leidnud seda aga mitte.

Asi näis olevat nii kaugelt täitsa selge: varaste hulgas oli keegi suurem „nina“. See kandis kitsaid ilusaid saapaid ja manshetinööpe, mis enesest kujutasid väikest varandust. Ta oli põgenenud läbi aia. Aiast üle hüpatas oli üks latt ta manshetiküljest tüki ära rebinud. Teiste roimarite jalajälgi Krag ei leidnud, kuna need teistest laiadest jälgedest ei eristunud.

Detektiiv pööras jälle maja poole tagasi. „Aia võin ma päeval lähemalt järele vaadata,“ mõtles ta. „Nüüd vaja rentjeed vaadata.“

Berg oli magadistoas asetatud diivanile. Kui Krag tупpa astus, kummardas arst parajasti tema kohal.

„On ta meelemärkusele jõudnud?“ küsis Krag.

„Ei,“ vastas arst, „ta kannatab raskesti ja püüab hoigades kätt ikka jälle pea juurde tõsta.“

„On haav elukardetav?“

Arst tõstis hämmastudes silmad.

„Haav?“ küsis ta. „Tema ei ole haavatud.“

Ruttu astus Krag haige juurde. Ja tõesti, ta ei näinud haava, ei näinud ka midagi muud, mis oleks osutanud sellele, et õnnetule pähe oli löödud.

„Ja ometi on ta vastu voodi äärt kukuatunud,“ ütles Krag. „Kuidas võite seda seletada, härra doktor?“

„Juba see, mis ta nägi, heidutas teda nii, et . . .“

„Ei,“ katkestas Krag, „seda ei või oletada. Rentjee Berg oli külmavereline, tugev, raudsete närvidega mees. Tema ometi ei võinud murdvargaid nähes nii heituda.“

„Noh,“ jätkas arst, „täna öösel igatahes nägi ta vististi midagi aimamata hirmsat. Sest kes teab, mis siin kõik sündis?“

Ta vaatas küsivalt detektiivile.

— — —

Järgmisel päeval töid ajalehed suurte ja paksude pealkirjade all teateid murdvargusest rentjee Bergi juures.

Üks ajaleht kirjutas muuseas:

„Meil on rõõm Oslo arakstehtud elanikkonnale teatada, et politsei kõik oma aparaadi on liikuma pannud süüdlaste tabamiseks. Salapolitsei parimad nuuskurid otsivad kogu linna läbi, et kätte saada jultunud roimareid. Meie kodustes väikestes oludes ei või ega saa rahvusvaheline roimaritejõuk kaua ilma lõksu langemata tegutseda.“

Krag naeris seda tükki lugedes. Nad ei aima, mõtles ta, milliste kardetavate roimaritega siin on tegemist.

Kell üksteistkümmend läks ta ülema juure.

„See on neetud lugu,“ ütles ülem, keda asi rahutuks tegi. „Jälle on linn rahutuks tehtud ja hirmu täis. Kuidas on lood?“

„Käesoleval hetkel mitte sugugi rõõmutav,“ vastas detektiiv. „Jõuk on silmanähta-

valt väga kaval ja tal on julge, tark juht, kardetav roimar.“

„Nii näib,“ arvas ülem. „Kuulge nüüd, mis oleme enne lõunat toiminud :“

Rentjee ei ole ikka veel meelemärkusele ärganud, kuid seisab arsti sõna järele hädaohust väljas. Nii ei saanud me teda veel üle kuulata. Kuulasime üle vaid teenijakonna. Kuid selle juures ei selgunud midagi, millest võiks oletada, et roimarite ja teenijate vahel oli mingisugune ühendus. Kõik majaelanikud magasid, kui rentjee toast kuulsid kära. Kuid kuritöö viis osutab, et roimarid kohalikke olusid tundsid, nad tarvitasid järelehtutud võtmeid. Kuidas seletate teie seda?“

„Mina pole veel jõudnud kindlale otsusele. Oma seniste juurdluste järele pean otsustama, et jõugu peamees kuulub linna esimesse seltskonnaklassi ja ohvri majanduslise olukorraga tuttav on. Usun, et ta kuritöö õhtul rentjega kui ühe oma sõbraga koos on olnud. Berg oli ju parajasti tulnud Ebbellide juurest peolt.“

Nüüd teatas Krag manshetinööbi leiust ja jätkas:

„Meie mehed harilikult ei kanna igapäev manshetinööpe, mis on nii väärtuslikud. Meie leiame seletuse paljule, kui välja läheme oletusest, et rentjee Berg Ebbellide juures murdvargaga koos oli.“

„Kõik oleneb kallalekiputu tunnistusest. See saladuslik härra selle kalli manshetinööbiga pidi roimas kaastegev olema,“ hüüdis ülem.

„Vaevalt sai Berg teda näha,“ arvas Krag.

„Ehk oli Berg ka nii heitunud, kui murdvargaste hulgas ära tundis hea sõbra, nii et minestusse langes?“

„Ei,“ vastas detektiiv, „rentjee sai pähe loobi, mis talt rõõvis meelemärkuse.“

„Aga haava pole ju näha!“ vaidles ülem.

„See tuleb sellest, et talle löödi liivakotiga, roimarelvaga, mida eriti Berliini roimarid armastavad ja „kratshiks“ nimetavad. Lööök sellise kotiga uimastab pikemaks ajaks, võib aga ka tõsise ajupõrutuse tekitada, kuid jätab ainult harva järele haava.“

„Nii siis usute, et roimarid Bergile on löönud kratshiga ja et manshetinööbiga mees alles siis tупpa tuli?“

„Seda küll.“

„Kas olete ehk juba järele kuulanud, kas need manshetinööbid on siit linnast ostetud?“

„Ühelgi siinsel juweleeril pole selliseid nööpe ial olnud; enamik neist usub, et need on ostetud Londonis. Mõned oletavad koguni, et nad pärit on Indiast.“ (Järgneb)

Röövel.

Valev Uihopuu jutustus.

Minu esimene karjasuvi oli õieti lõbus ning mitmekesine. Igavust palju ei tunnud, sest meid, karjaseid, oli terve suur lõbus seltskond. Sageli oli meid kuni viiekesi koos. Peakarjaseks oli minu vanem vend, 11-neaastane poiss, meist kõige suurem ja vanem. Mina olin alles 8-aastane. Peale meie kahe tulid karja juure sageli minu noorem vend Ats, kes oli alles 5-e aastane, nende talu pops poeg, 7-e aastane Eedi ja kaupmehe poeg Alfred, kes oli vist 10 aastat vana. Karja juure tikkus ka Eedi pisike õde Elli, kelle hirmutamise ja kollitamine meile kõige suuremat lõbu pakkus. Kord kui ta heinamaale tühja küüni kinni panime ja siis ukse taga hundi kombel hulumas käisime, oli Elli ema sellest kuulda saanud ning ei lasknud Ellit enam karja juure. Meile oli see suureks kurvastuseks, sest nüüd ei olnud meil enam, keda aegajalt saata koju vaatama kella või ajama tagasi kurjaletikkuvaid loomi. See õnnetus tuli meile minu venna Atsi liig kergest keelest, kes emale kõik meie teod ja vigurid armastas rääkida, kuigi ta just ise oli nende peale kõige suurem meister. Ema oli Atsilt kuulnud loo ka Elli emale rääkinud ja nii jäime väikesest sõnakuulelikust seltsilisest ilma. Tundsime Atsi nõrka külge ja sellepärast ta meie poolt just armastatud ei olnud. Kui midagi erilist ja kaelanurdvat teoksil oli, katsusime Atsi mõne vale või meelituse abil hoopis koju jätta. Kerge see just ei olnud, sest poiss aimas kõike, tikkus kaasa ning käis alati karjaste kannul kui pigi.

Armastatud seltsiliseks oli kaupmehe poeg Alfred. Kaupmehe lehm käis meie karjas. sellepärast viibis Alfred sageli meie hulgas. Alfredi taskud sisaldasid häid asju. Peotäite viisi jagas ta meile kompvette ja muid maiustusi. Maiustused olid muidugi pärit Alfredi isa poest, kuid nende Alfredi kätte sattumine näis tameda päritoluga. Alfred ise rääkis küll, et „papa annab mulle niipalju kui tahan,“ aga silmapaistev oli, et just papa äraoleku ja reisu ajal Alfredi taskud olid kõige tusedamad. Siis tuli ta vahel karja juure, põue peidetuna pudel mõdu ehk „pluhyti“, nagu ta ise nimetas. Nähtavasti muretses Alfred isa äraoleku ajal omale ka tagavarasid. Kord leidsin ma säärase tagavara-aida rukkinurme äärest,

maasse peidetud pappkastist. Kast oli ääreni täis peenemaid kompvette. Mitu päeva pärast seda käis Alfred kurvalt ringi ja kaebas, et koerad või kassid tal karbitäie ilusaid mänguasju olla ära lõhkunud.

See oli Võrumaal. Laialistes paludes, raiesmikkudes, niitudel, lepavõsaga täiskasvanud kruusa- ning liivahaudades olid toredad karjaskäigu kohad. Eriti üks meie tooaegseist karjakohtadest, nimetatud rahvasuus Ala-veskiks, on mulle ühe erilise juhtumise tõttu meele jäänud.

„Kuhu täna karjaga minna?“ küsiti.

„Ala-veski juure,“ vastasid karjased pea alati. Ala-veski oli kodunt umbes kilomeetri kaugusel. Sinna läks rohtukasvanud tee mäeküngaste vahelt, pedastikest ja lepikuist läbi, alla orgu, kus oli jõgi ja poolmädanenud ning kokkuvajunud vesiveski. Ala-veski oli eraldatud, üksik koht. Talud ja külad olid kaugel. Jõekääres lebasid rammusa rohuga niidud, mis piiratud lepikuist, pisut kaugemal ümberringi tõusid liivased mäekühnud, täiskasvanud lepa- ja sarapuuvõsa. Üle jõe, teiselpool vana veskit, seisis suur tihe kuusemets. Jõgi uuristas ta külje alt läbi, puude mustad juured hargusid kui jämedad ussid perves ning ulatusid vette. Natuke allpool tegi jõgi käänaku ning pervel kasvav lepik kattis vaatepiiri ka sealt poolt. Seal käänaku kohal ulatus kõrge järsk mäekallas otse jõkke. Ülal kõrgel kasvas saledaid mäнди, peegeldudes vees. Terve mäekallas oli täis lopsakat lepikut. Jõekaldas tungis esile tükk järsku punast liivakaljut, millest voolas kõrvuti kaks imeselget allikaniret, mille põhjas sädeles kullana valge peenike liiv. Allika ümber mäenõlval kasvasid lihavad kurekellad, suured põõsataolised lõikheinad ning lillaõielised tõrvalilled. Seal allikal käisime joomas, sest räägiti, see olla imeallik, kes sealt joob, jäävat nooreks igavesti, ning silmahaiged pestes oma silmi selles vees, saavat terveks. Meiegi kastsime igaks juhuks pärast joomist näo vette.

Ala-veski ise, mille järele kohtki nime saanud, seisis kaldal, hall ja mädanenud. Tõeliselt ei olnudki ta veski, siin ei olnud ainult laastulõõmise seadeldis. Juba aastate eest oli suurvesi kaunis primitiivse paisu lõhkunud ja nüüd seisis veski veeta ning lagunes. Suur puust vesiratas seisis jõue-

tuna kuival, ta laudadele ja puust veejuhtijale olid kasvanud niiskustarmastavad rohelistel taimed ja sammal. Puust rattad olid telgede ja völlide küljest maha kukkunud, vändad roostetusid ning hoone ukseid ja aknad olid eest ära. Katus oli mäda ja aukline. Üles ärklisse viiv redel, kus kord olnud töölise tuba, oli pehastunud, peksime ta katki ja põletasime kord vihma ajal kui kuiva puud tuletegemiseks saada ei olnud. Veski kohal voolas jõgi kiiresti laias liivases sängis, limulised veekasvud pruunide kivide küljes hõljusid katkestamatus voolus ning suured lepad, haraliste juurtega jõekaldas, värisesid alatasa veevoolu tugevast raputusest.

See oli ühel sügisesel õhtupoolikul, kui karja jälle Ala-veski juure ajasime. Oli neid selgeid sügisesi õhtupoolikuid, mida ma eriti armastan, kus veel palju päikest ja valgust, kuid kõik see juba sügisene ja nukker. Pruunid juba olid lepidud, haavad helekollased kui küünlaleegid ning jõe sügiseses voolus, mis pruunikas-must ja tugevajõuline, ujusid langenud lehed üksikult, parvekaupa ning isegi suurte ühtekleepunud saartena. Kuid veel oli valgust palju ning taevast helesinine kui kevadel.

Kihutasime karja Suurele Käärule, sealt ei olnud neil kuhugi pääsu, läbi jõe käimist, õnneks, neil kombeks ei olnud. Ise istusime kääru suu ette, Ala-veski lähedusse lepiku ääre, suure kivi ümber. Seal oli meil kivist tehtud pliit. Seal tegime tuld, küpsetasime kartulaid ning keetsime teed. Kookegi küpsetasime kord, panniks oli kompvekkikarbi kaan. Jahu tõi Alfred, rasva mina, piima lüpsis mu vend ühelt lehmalt. Aga enne ähvardasime Atsi, et see sõnagi kodus ei räägiks, lubasime talle kooke mitte anda ja tõrelesime juba ette.

Ats ütles :

„Peate andma !“

Meie :

„Ei anna !“

„Annate !“

„Ei anna !“

„Ma ei tahagi teie kooke !“

Ats jäi kookidest ilma, hoides nuttu mehiselt tagasi, kuid mis õhtul kodus juhtus, sellest on kurb rääkida.

Sel korral oli Ats jälle meie hulgas, aga puudus Alfred. Pea valutavat, oli öelnud Alfredi ema, kes lehma karja saatis. Kurb oli pisut, et Alfred puudus, sest lootsime täna jällegi midagi magusat suhu saada. Istusime neljakesi kivi otsas, kõlgutasime oma jalgu ja vaikusime.

„Ma tean küll, miks Alfredil pea valutab,“ ütles korraga Ats, kes „r“ tähte viletsalt hääldas, „ta sai papa käest pekse.“

„No kust sa tead ?“ päris Eedi uskumatult.

„Ema ja Alfredi mamma ise läakisid. Ma kuulsin seda pealt. Alfredi mamma ütles, et Alfred olevat sokulaati valastanud.“

Näod venisid pikaks. Vot millest ilma jääme !

„Teeloosi kompvekk on ikka hea küll,“ ütles Ats viivu pärast.

„Üle sokuladi ei ole midagi,“ kinnitas vanem vend.

„Aga sai, millel magus peal ja sees, on veel parem,“ lausus Eedi.

Nii istusime kivi otsas ja manasime vaimusilma ette kõiksugu häid asju, arutasime ja vaidlesime maiuste üle ning suud jooksid omal vett. Midagi pidi suhu saama.

„Küpsetame kartulaid,“ ütles Eedi.

„See pole kellegi magus, kartulaid, tühja, ei tahagi,“ lausus Ats ja sülitas.

„Lähme otsime parem pähklaid,“ panin mina ette.

„Aga kes jääb karja juure ?“

„Ats jääb,“ hakkas vanem vend seletama, „seal ülal põõsastes on palju hirmus suuri usse, Ats sinna ei või tulla. Ats, sa istu siin kivi ääres, ma annan sulle oma noa lõikuda, ega elajad kuhugi lähe.“

„Ma su nuga ei taha, ega siia ka ei jää,“ ütles Ats ja laskis pea jonnakalt norgu.

„Jää noh, me igatüks toome sulle kaks taskutäit pähklaid,“ palus Eedi.

„Ei jää.“

„Kui sa jääd, annan kodus oma vibu-püssi sulle,“ lausus vend.

„Ei jää.“

„No miks sa ei jää ?“ küsisime.

„Ma kaldan Puu-Jaani.“

Puu-Jaan oli ümbruskonnas hulkuv ja kauemat aega tagaotsitav mõrtsukas-murdvaras, kellest kohutavaid lugusid räägiti.

„Ega Puu-Jaan julge nüüd päeva ajal siia tulla,“ ütles vanem vend.

„Miks ei julge, ta ongi seal metsas,“ lausus Ats ja meie kõik piilusime kartlikult saladuslikult mustavate tüvede vahele.

Eedi hakkas jutustama üht isalt kuulnud lugu Puu-Jaani tagaajamisest, kus see ühe politseiniku maha lasknud.

„Aga kange mees on,“ seletas mu vanem vend, „näe, kuus aastat aetakse taga, aga kätte ei saa keegi. Isa rääkis, et kord linnast tulles Meksi palu vahel tulnud üks mees talle järele ja palunud peale võtta. Sõitnud siis üheskoos tükk maad ja ajanud

juttu. Pärast hüpanud maha, tänanud ja läinud metsa. Siis isal nagu löödud pähe, et see oligi Puu-Jaan.“

„Aga ta võib siin veskis elada,“ lausus Ats.

Meid tegi see mõte ärevaks, sest olime sageli leidnud veskis põlenud paberossiotsi.

Kogusime siis julgust ja läksime üheskoos veskisse. Kolkisime seinu mööda ja kisendasime enda julgustuseks.

„Ta võib seal üleval olla,“ ütles Eedi ja näitas ärklile.

„Kust ta sinna pääsis,“ lausus mu vanem vend, kuid tõi väljast pika ridva, koputas sellega vastu ärkli ust ja mu vend Ats hüüdis :

„Löövel, öövel, tule välja ma ei kalda sind . . .“

Kõik jäi vaikseks.

Ats ronis vesiratta otsa, see naksus, völli kriiksus, suur ratas vajus aegamööda veerema ning Ats ronis alatasa ülespoole. Vesiratta lauad, mis all vees olid olnud, tilkusid ülesjõudes ja suured rohelised sambalad ripnesid alla.

„Löövel, öövel, tule välja,“ laulis Ats ja sõtkus edasi.

Väljas korjasime jõe kaldalt taskud kive täis, et midagi sõjariistaks oleks, kui röövel peaks tulema. „Ma talle näitan,“ suurstas Eedi ja sihtis kiviga ärkli tühja akna avasse. Kivi ei tabanud, vaid kolkatas vastu seinu. Mu vanem vend aga viskas osavalt otseläbi akna tuppa. Oli kuulda, kuidas kivi põrandal edasi veeres.

Ats ei suutnud kunagi märki tabada, viimaks suurte pingutuste peale lendas ka tema kivi tuppa.

„See läks löövlile otse nina peale,“ lausus ta ja pani käed puusa, ajas jalad harki ja sülitas uhkelt.

„Poisid, maidalised, mis te pillute,“ ilmus korraga ärkliaknale mehe pea, paberross suus.

Leidsime end korraga kõik hunnikus maas suure kivi taga, kuhu peitu olime pugenud ning kuulsin, kuidas Eedi sosistas: „Oh Jumal, oh Jumal . . .“

Südamed põksusid hirmust, iga minut oli oodata röövli raskeid samme, kes meid tapma tuli.

„Ats, mine jookse koju, kutsu isa appi...“ ütles vanem vend.

Suureks imestuseks ei punninud Ats vastu, vaid astus kivi tagant välja ning sammus rahulikult ärkli akna alla, kus pruuni näoga mees paberossi suitsetas. Veski juurde jõudes ajas Ats jalad harki, pani käed puusa ja küsis :

„Kas sina oled löövel? Kas sina oled mõltsuk?“

Vööras ülal muigas pehmelt ja ütles :

„Ei, poisu, ma ei ole mõltsuk. Ma olen vaene väsinud rändaja, kes siin puhkab.“

„Aga miks ei lähe sa kuhugi tallu?“ küsis Ats umbusklikult.

„Sest mul ei ole raha, poisu. Kuhu su seltsimehed jäid?“

„Nad on peidus, sest alvasid, et sa meid tappa tahad.“

„Kutsu nad ka siia, ega ma teile midagi tee.“

„Kas tõesti ei tee?“ küsis Ats.

„Ei tee.“

„Ausõna ütle,“ nõudis Ats tõsiselt.

„Ausõna, et ei tee,“ kinnitas vööras ja naeratas jälle, visates paberossiotsa ära.

Nüüd tulime ka meie välja.

Vööras ronis ülalt seinu mööda alla, oli rõõmsa näoga mees ning hakkas meiega lahkesti rääkima, naljatas ja tõstis Atsi oma põlvele.

Siis otsis ta taskust pakikese ja andis meile igale suure tüki sokoladi. Pärast tõi ülalt veel igale kuiva vesikringli. Naersime ning olime rõõmsad, ka vööras hullas meiega kaasa.

„Kuhu ma su viskan?“ võttis ta Atsi ja tõstis kõrgele.

„Äla viska kuhugi,“ ütles Ats kartmatult, „mine too palem üks suul konnakalp jõest välja.“

Vööras kiskus saapad jalast, käänas püksisääred üles ning läks oma suurte karvaste jalgadega sumades vette. Jõest otsis ta meile terved virnad ilusaid karpe, kive, lugasid ja hundinuie, mida ammu olime ihanud. Pärast lõi ta isegi loomi vastu ja ütles :

„Oi, poisid, võtke mind oma juurde päris karjaseks!“

„Tule jah, tule jah!“ hüüdsime kooris.

Nägin, kuidas äkki ta nägu nagu valust tõmmatult virilaks läks, nagu tahtes nutma puhkeda, kuid samas naeratas ta jälle ning viskas kiviga kõrgele üles, pea pilvedesse, meie suureks rõõmuks ise lauldes :

„Löövel, öövel, tule välja, ma ei kalda sind!“

Siis tegi ta meile kivi viskamiseks igale lingu, kiitis meie pliiti kivi kõrval, käskis teinekord karja tulles õnge kaasa võtta ning kalu püüda pliidil küpsetamiseks.

Varjud venisid pikaks. Veski jäi villu. Pöösastikud ja lepikud heitsid pikke varje niidule. Jahe hakkas. Üle jõe, musta kuusemetsa ladvad ülal olid punased kui tuli

H. Halliste.

„Maret“.

Marmor.

loojeneva päikese säras. Kostis pikk, hele huige. Karja kutsuti koju.

Araminnes kinkis võõras Atsile oma noa, mulle pliitsi, Eedile tüki sinist kiiiti, vanemale vennale ümariku klaasmuna. Ta muutus kurvaks ja ütles:

„Poisid, ärge minust täna kodus midagi rääkige, sest nad peavad mind röövliks ja tulevad mu und segama, homme võite seda teha. Kas jah, sa väike löövel?“ pigistas ta Atsi kätt. „Ausõna?“

„Ausõna!“ ütles Ats ja meie kõik kooris. Kui läbi jaheda sügisõhtu karja järele minema sammusime, jäi võõras mees kivile istuma. Tagasi vaadates nägin, et ta nägu pisaratest märg oli, kuid ta tõmbas taskust suure punase rätiku ja vajutas selle vastu nägu nagu pühiks ta higi.

Kui koju tulles lehmad lauta olin ajanud ja tupp astusin, võttis isa seinalt püssi ja ütles:

„Kes see muu oli kui Puu-Jaan, pikk mees pruuni näoga.“

Vaatasin kurjalt Atsi otsa. Ats pööras jonnakalt näo kõrvale, aga nägin ta silmis olid pisarad.

Ats oli loost emale rääkinud, ema jälle

isale ja nüüd läksid püssidega mehed, isa, kasak, politsei ja paar kaitseliitlast Alaveskisse.

„Nüüd võetakse ta kinni,“ nuuksus Ats.

„Paras, mis sa siis rääkisid!“ sõnavasin mina.

„Siis oleks jälle sina lääkinud! vastas Ats.

„Ei oleks!“

„Oleks küll!“

„Ei oleks!“

„Oleks küll! kisedas Ats ja jooksis toast välja.

Võõras oli tõesti olnud Puu-Jaan. Ta võeti kinni.

Järgmisel päeval mängisime tee ääres, kui ta mööda viidi, linna poole, vangla.

Ta sammus kahe püssimehe vahel, pea püsti, käed raudus. Meie kohale jõudes ei muutunud ta ilme, kuid ta tõstis oma raudus käed meie poole ja raputas neid. Nüüd nägin ma, et ta nägu oli kortse täis, vana ning kuri.

Ats värises, jooksis tupp, viskus pikali voodi ja nuttis kui hull.

Meie vennaga tegime end kõvaks ja ma ütlesin:

„Röövli ikka röövli palk . . .“

Ats hüppas voodist ja ehkki jõuetult nutus värisedes virutas ta mulle oma väikese rusikaga tubli hooabi löua alla.

„Teh—mah on h—hea r—röövel ja mah usun, et ta mulle kord andeks annab. . .“ nuttis ta ja esimene kord kõlas tema „r“ puhtalt ja veeredes.

Ma ei löönud teda vastu.

* * *

Puu-Juhan mõisteti eluksajaks sunnitööle, kuid nagu hiljuti ajalehest lugesin, on ta vanglast ära põgenenud ja tagaajamisel surma saanud.

Atsi südamel lasus kaua mure, ta muutus vaiksemaks ja ei tundnud enam vajadust rääkida südamest kõike, mis teadis.

Mind aga kandsid aastad edasi, läksin kooli ja maha jäi karjapõli. Aastaid ei ole enam näinud kaugeid Võrumaa lepikuid ja niite, kuid mälestusis püsivad nad, eriti selgena, üksikuna ning liigutavana püsib meeles Ala-veski, oma oma metsa, põõsastesse ning üksindusse uppuvana veskiga, mida nüüd, võibolla, enam ei olegi . . .

Viimane post.

Austraalia kirjanik **Per Boll.**

Jeff ratsutab üle maa. Ripub sadulas, sest ta ratsutab juba üksteistkümmend tundi. Farm on veel poole tunni tee eemal. Tema ümber laiub Sise-Austraalia hirmus-ilusate rohulaante ring. Ainuski hobune ei tungi siit läbi, ei telegrafipostid ega raudteeroodad lõhesta ta kooskõla.

Jeff peab veel täna jõudma Nicholsoni farmi, kui ta ei taha ööbida rohulaanes. Ja ta annab väsinud hobusele kannukseid —

Kõik ninetavad teda Jeffiks. Tema perekonnanime ei teata; vististi on isegi selle unustanud. Kõik tunnevad teda, kes päev päeva kõrval ripub sadulas. Igal pool iha-

takse ja oodatakse tema tulekut, sest teda armastatakse, ja siis: tema on farmipidajate postimees. Need farmipidajad, päevatee ja rohkem üksteisest kaugel, on maailmast lahutatud. Nad ei tea, mis Sydneys sünnib, mis üks või teine farmipidaja teeb, milline on lõikus ja kuidas see või teine tüliküsimus lahendatud. Kui Jeff ei tule, siis ei tea nad midagi. Tema jutustab ja toob kirju. Tuleõnnetustest, surmajuhumitustest, pulmatest, sündidest, laminatest ja hobustest, õnnetutest abieludest ja kosimistest. Jeff on nende ajaleht.

See on Jeff. Sale, kena poiss, kodutu, lühike (piip hambus, alati teine katus pea kohal.

„Hallo, Jeff!“

„Tere õhtust, Nicholson! Kuidas käsi käib ja mis teeb Bess?“

Ta kargab sadulast. Annab ära kirja ja paki.

„Bess! Jeff on siin!“ hüüab oma Nicholsoni majja.

„Hea, et sa tulid täna. Võid homme siit lahkudes igale poole kaasa võtta suure uudise farmipidajalt Nicholsonilt.“

„Noh?“

„Küll sa juba kuuled, poiss!“

Naerdes läheb farmiomanik majja. Jeff viib hobuse ulualla. Lävel kohtab ta noort neitut, kel blondid juuksed ja sinised silmad, sest kõigil neiuudel Austraalia sisemaal on sinised silmad, mille nad nii kaugele avastavad, nagu seisaksid nad iga silmapilk mingisuguse ime ees.

„Teretulemast, Jeff!“

Arg ja vaikne on see teretus: Kare ratsaniku käsi võtab õrnast neiu käest kinni. See neiu on talle juba lapseeest saadik tuttav.

„Oh Bess, pagana palju aega ei ole ma enam siin olnud ja sind näinud!“

H. Halliste.

Mõte.

(Pirnipuu).

Selle juures silmitseb ta neiu imetledes, kuid Bess lööb silmad maha ja pöörab ruttu tagasi majja.

„Oled vist nälgane, Jeff?“ hüüab vana Nicholson. „Ongi paras aeg!“

Jeff ei saa enesest aru. Ikka jälle unistab ta Bessist, kuid vaese ratsanikuna, kes on vaene kui kirikurott, ei julge ta õieti külge hakata. Kas Bess teda armastab? Seda ta usub.

Toas aurab lambaküpsis juba laual. Veingi ei puudu, nagu oleks mõni pidupäev.

„Pagana peen laud! Kas peate mõnda pidu?“

„Küll juba näed, Jeff. Istu ja võta. Pika sõidu järele on sul keha vististi hele.“

Plagisevad noad ja kahvlid, ja Jeff jutustab põuest põhjas, veehädast ja pangapankrotist Sydneys ja tulekahjust Hicky Mountainsis, mida kustutada võimatu. Lambaküpsis kaob, põlema süüdatakse piibud ja avatakse veinipudelid.

„Siis võid kohe teate laiali viia ka kihlusest!“ ütleb Nicholson naerdes.

„Sellest pole mul aimugi,“ imestab Jeff.

Bess oli ruttu toast väljunud ja Jeffi pilgu eest pelglikult kõrvale hoidnud. Kes teab, kuidas see lõpeb? Ta läheb kööki kohvi keetma.

„Nii siis, Jeff, sa võid ümberringi kõigile teatada, et vana Eldon Nicholson enda on kihlanud oma õetüttele Bess Nawisega.“

Ja vanamees pörutab rusikaga lauale, nii et see pörub.

Jeff kähvab sirgeks ja paneb klaasi lauale,

„Bess Nawisega . . .“

„Eks ole tore uudis, mis, mu poiss?“

Bess oli tagasi tulnud ja ukse juure seisma jäänud. Jeffi pilgud lendasid sinna.

„Ära häbene midagi, Bess, vaid tule siia. Meie pühitseme täna kihlusi ja kuu aja pärast ratsutame Garrtovni kirikusse,“

Nicholson suudles Bessi. Jeff kähvatab; ta silmad vahivad tühjusse. Tarretult istub ta.

„Hei, Jeff! Kas sa sellest uudisest ei suuda toibuda? Mis? Vanast Nicholsonist on ju võimatu aru saada!“

Ainsa nõksuga tõuseb Jeff. Sinikad varjud seisavad ta palgal.

„Ma saduldan hobuse!“ Ta sõnad kõlavad õõnsalt.

„Nüüd, öösel?“ hüüab Nicholson.

„Jah. — Pean ju selle uudise laiali kandma.“

Bess silmitseb Jeffi kartlikult.

See ruttab õue, saduldab hobuse ja kihutab minema, ükski hüüe ei ulatu enam talle järele. —

Jeff peatub kuristikku ees. Sinna alla . . . Bess on kadunud . . . See olgu minu viimane teade, mis ma alla kuristikku kannan . . .

Kabjalöögid lähenevad galopis. Siis peatub mingisugune vari ta kõrval.

„Nüüd on põgeneja meie käes!“ hüüab Nicholson. Ja naine, kes ta ees sadulas istub, libiseb Jeffi juure, kes irrestuses enast ei jaksa liigutada. Siis võtab Bess ta kaela ümbert kinni ja suudleb armast ratsanikku.

„Sa oled ju ometi, Bess . . .“

Jeff vaatab Nicholsoni poole.

„Midagi ei ole ta muud kui vaba neiu, kes armastab üht rumalat, armast ratsanikku ja tulipead,“ naerab Nicholson. „Tahtsin sind proovida, kas sul Bessiga ka on tõised mõtted, ja . . .“

„ . . . ja sina oleksid varsti siit alla kuristikku lennanud!“ hüüab Bess jubedust tundes.

Ent nüüd on Jeffi käes järg ja ta sulle neiu suu suudlusega.

See oli ta viimane post, mida ta pidi kandma Austraaliast läbi. Kuid ta ei jõudnud nii kaugele, sest tal on farnis Bessiga küllalt tegemist.

Suviööl.

Valev Ulibopuu.

Nii ma väsimusest puhkan:

kukal vastu külma kivi,

nägu vastu ofsafust.

Tasa, endamisi ohkan —

vaatlen taevas fähthe rivi,

mõttes inimelu, imelist.

Tähed piserdavad hõbenuffu,

kuldseid helkvaid pisaraid,

soovid fõusvad ofsafuste uffu,

pubkeb hinges muresid.

Langeb fähthi suveõises taevas
nagu soove asjatuid.

Lohufusi pole hingevaevas

kuni päevi kaduvaid.

Rõõmuks ainsaks teadmine —

olles aatom kõiksuse,

õnnistab sind ühtekuulumine,

sellega, mis igavene.

Daam kaheksa kutsega.

Austria kirjanik **Alexander Engel.**

Peaks kirjutatama mitte ainult suurte meeste elulugusid, vaid ka väikeste neiu-keste elulugusid, siis nähtaks, kui palju vaprust nõuab äripäev neilt õrnadelt olen-ditelt ja kuipalju energiat raisatakse mees-soo vastikuste tagasitõrjumiseks ja kuipalju vaimlist lihaste jõudu vajatakse selleks, et enesele kõik lastakse meeldida, mida ei to- hiks meeldida lasta.

Selliste probleemide üle mõtles Anne- marie järele, kui ta autojuhina oma taksos ootas uusi sõitjaid. Ta oma elulugu lehvis ootamisetundidel, kui vihma sadas või udu tänavail seisis, kirjudes piltides temast mööda. Tema oli mõtisklev autojuht. Mis tal juba kõik oli seljatanud, ühegi sõitja pilk ei osanud seda mõistatada. Ta oli sa- ledat keha ihkavaile noortele daamile annud õpetust võimlemises. Kui võistlus ta vii- maks sellelt alalt eemale ajas, valis ta ene- sele uue kutse ja hakkas Majestic-Hotelli rohelistes saalis õhtupoolikul tantsu õpetama. Ent seegi ei kestnud kaua, sest et tantsijad temas ära ei tunnud daami. Ta naeratas enese siis mannekinina mingisugusesse kaubamajas ja jäi sinna seni, kui kaubamaja osakonnajahi viisakused omasid kardetava kuju. Hiljem oli ta mingisuguses iluduse- instituudis manikööriks, siis ühes kondito- reis müüjannaks — aga igalpool omas ta kogemuse : iga naiselukutse on tihti ainult serveerimislaauks, mille järele meeste egoism ja edevus haarab.

Ilmaaegu püüdis Annemarie oma vanale, armsale emale neid kõigi intellektuaalsete naistöoliste raskusi selgeks teha. Ema rap- putas vaid pead ja ütles : „Küll sina oled veider!“ Annemarie naeris, valis enesele lähemal nädalal seitsmenda kutse ja ema ei võinud midagi ütelda, sest Annemarie mu- retses ju majapidamiseks raha ; tema oli leivateenija isa surmast saadik, kes, kui ta oma perekonna jaoks enam ei jõudnud raha muretseda, oli kätte võtnud brovningi ja siis tänamatust maailmast jumalaga jätmata lahkunud.

Autojuhina oli ta nüüd kõige kauemini püsinud, sest et meessoos egoism selle tem- poga palju aega ei saanud arenemiseks. Varem, isa ajal, oli Annemariel olnud ise oma auto, kuid see oli päranduse likvidee- rimisel minema veerenud. Rooli taga tundis ta ennast kodusena ja nii oli ta kerge vae-

vaga saanud juhiloa. Temale sünnitas see närvikõdi, kuidas temale lähenes nägu näo järele, ja autosse istus kord kõva kübar, kord pehme viltkübar, kord karvamüts, kord tsilinder peas, mõni lõbusasti, mõni nukralt, mõni kiiruga, mõni pikkamisi, mõni mitme- keksi, mõni neuga, mõni naisega, ja siis, kuidas keegi välja astudes maksis, mõni pillavalt, mõni täpselt, mõni nurudes ja ihn- salt. See oli kirev maskiderida elust, mis temast tegi ajajooksul ja tahtmatult hinge- teadlase.

Annemarie oleks erandiviisil selle liikuva elukutse juure veel kauemaksi jäänud, kui tal poleks olnud äpardus. Äpardused ja õnnetused tulevad iga elukutse bilantsi üles võtta. Keegi sõitja, kes aktinapi järele ot- sustades võis olla mõni kõrgem riigiametnik või nurgaadvokaat, astus kiires käigus au- tosse ja hüüdis ainult ühe sõna : „Jaama!“ Ta oleks võinud oma rutu järele otsusta- des olla ka mõni tagaetud seikleja, kuid Annemarie takseeris teda enam peadirekto- rina ja andis autole kõige kiirema käigu. Kogu tee mõtiskles ta : seikleja, nurgaad- vokaat või . . . ? Ja see oli ta õnnetus. Sest rooli taga istudes on olemas vaid üks probleem, rooliprobleem ; muid probleeme autojuht seal ei tohi juurelda.

„Milline number teil on?“

Annemarie ees seisis politseinik, tänava ametlik kaitseingel.

„Jaama!“ kostub heledasti auto seest ja rusikas põrutab ruudule. Aga Annemarie oli nii südi, et politseiniku eest suure kiirusega minema kihutas ja põrutavale sõitjale lohuta- valt otsa vaatas. Ja tõesti jõudis peadi- rektor või seikleja või nurgaadvokaat õigel ajal jaama. Jah, tal oli veel aega temas ilu- sat neiu leitud ja temaga kohtamist pa- luda. Aga kui Annemarie vastas : „Sellist kiirust mina ei armasta!“ siis märkas sõitja ka ta head lastetuba ja ütles talle suusisse : „Teie ei ole kaua olnud autojuht ; peate saama parema ja viisakama koha!“

See äpardus juhtis ta otseteed õnnele. Sest mõni päev hiljem leidis ta kodust pea- direktor Hubert Hauseri kirja. Sellena esit- les ta sõitja nüüd ennast ja teatas, tema ei pidavat seda korralikuks, et nii silmanäh- tavalt kultiveeritud daam, kes vististi juba paremaid päevi näinud, rooli taga viletsasti- tasutud väikesi saatusi juhib. Tema büroos

olla parajasti masinakirjutajanna koht vaba. „Tarvitsete oma väikeste kätega vaid kinni haarata . . .“

Mõni päev hiljem dikteeris temale peadirektor juba ärikirju.

Kahe orderi vahel, mis talle dikteeriti, arvas Annemarie ühel päeval märkavat oma kohasaamise küsimust: mispärast, sest tal olid silmad, mis elust kogemusteta läbi nägid. Annemarie ei eksinud oma psükoloogias iialgi. Ta pidi pärast bürootunni lõppu sinna jääma. Ületunnid? Ei. Kõnetund shefiga. Ahaa?!

Juba mõtles ta, milline kutse talle veel on järele jäänud, kui shef talle ettepaneku tegi tema seltsis õhtust süüa. Annemarie võttis ettepaneku vastu, hea toit polnud põlata, ja siis lahkus ta shefi jäämanurumisest hoolimata.

Järgmisel õhtul kutse baari. Uus rünnak, uus tagasi-löök, väike stseen sõnadega, millel olid kassi küüned. Ja ta lahkus sellest kutseringist viimast pilku heites kirjutusmasinale, mis oli omanikust soliidim.

Aga ta mõtles: Kahju, kahju! See mees meeldiks mulle. Paraku on ta aga nagu teisedki; temagi haarab serveerimiselaua järele.

Ena läks näost veel karvake hallimaks, kui kuulis, et Annemarie Hauser ja Ko kirjutusmasina juurest jälle tahab autorooli taha tagasi minna.

„Jumala eest, otsi omale ometi midagi muud, juba vahelduseks!“

See oli ema poolt võllanali. Siis lisas ta:

„Varsti ei leidugi ju enam kutset, mida sa veel pole ahtinud, mu armas laps!“

Mispeale Annemarie oma sobiva optimis-

miga naeratas: „Oh, telefoniraamatust leian ikka veel midagi!“

Aga ilma telefoniraamatuta leidus veel enam. Äriteener, kelle mütsil seisis silt: „Hauser ja Ko“, tõi talle kirja. Annemarie luges:

„Armas preili Annemarie! Kuna te minu juure enam ei tule, siis pean teile sel teel teatama, et ma teie väikese politseiasja niisama suurema trahvisumma abil olen korda seadnud. Aga see summa ei tähenda midagi, sest teie tookordne ilus tempo on ta rikkalikult tasunud. Raskest majanduskriisist hoolimata olen ma tookord teeninud head raha ja kui ma teid tookord palusin õhtusöögile, siis oli see vaid väike proviisioon. Täpselt arvestatult võlgnen ma teile veel midagi. Millal võiksin ma selle tasuda? Teie lahkele ülesandele vastu vaadates jään apaklikult . . .“

Ena oli sest kirjast otse vaimustatud. „On see aga tore mees!“ Kuid mees oli veel peenem. Kui ta mitu päeva ilmaaegu oli oodanud vastust, kuna Annemarie otsis enesele uut kohta, ilmus ta isiklikult. Ja palus mõlemaid daame õhtusöögile.

„Mind ka?“ kogeles hämmastunud ema.

„Nimelt teid, armuline proua!“

„Kaitsedaamina?“

„Ohoo! Ei! Ämmamammana. Pean teile tunnistama, et olin teie toredast tütrest kohe võlutud, nii toredasti ja hurmavalt istus ta kirjutusmasina ees. See oli armastus esimesest pilgust . . .“

„Teie tahate ennast tõesti minuga kihlata?“ küsis Annemarie.

„Jah, teie peate saama minu naiseks!“

„Kummaline,“ vastas Annemarie, „see elukutse oleks mulle vaevalt meeletunud..“

Igavik.

Ühepäevakärbes tutvus lehepõrnikaga.

„Kui vana sa oled?“ küsis ta.

Ja lehepõrnik vastas: „Kolmkümmend päeva ja loodan veel mõned päevad elada.“

Hämmastudes silmitses ühepäevakärbes seda Metusalat ja ütles: „See on ju lausa igavik! Mina elan terve päeva ja sellest jätkub mulle, sest ta sisaldab kõik mu elu: sünni ja noorpõlve, armastuse, sünnitamise ja surma.“

„Jah,“ ütles lehepõrnik, „sa elad kiiremini kui mina. Aga leidub olendeid, kes saavad veel palju vanemaks. Küsi inimeselt, kui vana ta on, siis sa taipad, mis tähendab igavik.“

Ja ühepäevakärbes küsis inimeselt: „Kui vana sa oled?“

„Kuuskümmend aastat,“ vastas inimene, „ja kui tahad teada, siis kuule: olen sinust kakskümmendituhat korda vanem.“

Ühepäevakärbes hakkas pööritama, sest sellest ajaruumist ei saanud ta aru.

Ja inimene jätkas: „Minu elu on aga vaid silnapilk võrreldes mõne tähe eluga. Küsi taevatähtedelt, mis tähendab igavik.“

Nüüd ütles ühepäevakärbes jubedust tundes:

„Näen, et mõttetu on igavikku uurida, sest igavene näib küsijale olevat see, millest ta aru ei saa.“

Isabella.

Inglise kirjanik **Ralph Gurzon.**

Tema nimi ja õhetav näokene laupäevaõhtuti olid agulitänava ainsad iludused; kõik muu oli määrdunud ja inetu. Nagu ainult laupäeviti? Jah, õieti oleks ta küll alati ilus olnud, ent päev päeva järele, pühapäevast reedeni, langes tänavamustuse kord kiht kihi kannul tema roosilistele põskedele, kuni reedesest Isabellast sai hoopis teistsugune kui laupäevaõhtune. Sest ainult üksikud korrad välja arvatud — nimelt siis, kui ema juba varakult oli läinud kõrtsi lohutust ja kosutust otsima — asetati Isabella laupäeval pliiditule ees tsinkvanni ja vaatamata ta nutuprotestidele, mida seebivaht pooleldi lämmatas, tuli ta sealt välja nagu muinasjutuline liblikas tuhmivärvilisest tupest. Järgmisel hommikul asus ta siis, mõistagi, oma harilikule kohale majaukse ees, rasvaleib käes, ja mõne tunni pärast oli kõigest ta ilust peale sinisilmade vaevalt veel midagi üle jäänud.

Seal istus ta siis ja vaatles ning silmitses selle tänava paljuid lapsi, kuidas nad mängisid ja hullasid, kuidas nad laulsid oma „Roosikrantsi“ või „Päiksepaistet“, mõtlemata sellele, kui vähe need laulud õieti siia vaesesse, mustasse proletariaste-tänavasse sobisid.

Elamusi tal ei olnud, kuni siis äkki midagi astus ta ellu, mis pidi seal tekitama suure muudatuse. Keegi oli temale annud pildiraamatu, pooleldi lagunenu, vana pildiraamatu. See oli Isabella ainus omandus; temal ei olnud raamatut veel iial olnud ja sellepärast oli see raamat ilus, väärtuslik, täielik. Ta istus sellega tänaval, rasvaleib kõrvale pandud, et ta väärtusliku raamatu lehti ei määriks, ja pööras lehti ikka uue imetlusega.

Seal oli üks pilt käabustega, kes tantsisid seene ümber, peaaegu samuti, nagu tantsisid lapsed tänaval laternaposti ümber. Seal oli pilte haldjatest, imetaoliku kujud kuldlokkidega ja vikerkaarivärviliste riidega. Aga ilusaim kõigest oli ometi pilt, milles üks imeilus tüdruk istus hõbedases ja taevasinises tõllas, mida vedasid kuus ponyt. Tüdruk oli rõivastatud imetaoliku riietusse, mis oli roosa ja kuldkarvaline, kuna ta kleidi hermeliinisaba rippus tõllaäärelt alla.

Oh, jah, selline tahtis ta küll ka näida ja selline olla. Isabella vaatas ise oma

õhukesele kleidikesele, millel oli juba mitu vähemat ja suuremat auku. See oli talle alati olnud armas, nüüd aga oleks ta ometi soovinud ennem nii välja näha, kui see ilus tüdruk seal toredas tõllas. Kas ei oleks suurepärase kord ka nii ilusaid riideid kanda ja nii puhas ja valge olla, kui see tüdruk?

Isabella tõstis silmad. Seal lähenes pikkamisi söevedaja oma vankriga, tema hea sõber. Millal ta ka tuli, ikka tohtis ta istuda kottidele ta vankris ja tüki maad kaasa sõita. Tänaagi silmitses söevedaja teda lahkkesti ja ootas, et laps temale vastu jookseks, nii et ta teda saab tõsta vankrisse söekottide otsa. Aga kummaline: nii meeleldi kui ta muidu selle sõidu kui ühe oma vähestest rõõmudest rõõmuga oli vastu võtnud, sama vähe meeldis talle see mõte täna. Oma nüüd iludusele ja puhtusele ärganud silmadega nägi ta söetolmu vankris ja raputas siis pead. Ei, ei võinud enast ju mõelda ilusa tüdruku asemele ja tühtlasi istuda söekottidel. Mees sõitis hämmastuses edasi; mis oli lapsele juhtunud?

Ettevaatlikult puges Isabella korterisse.

Tantsiv tütarlaps.
H. Halliste. (Pirnipuu).

Ena viibis toas ja nõnda läks ta läbi ruumi tasakesi kööki kraani juurde. Kui ta kivi-
kivarbile tõusis, siis ulatas ta parajasti
seebitükikese juurde seinas olevas kapis.
Õnneks tilkus veekraan, sest sinna juure ta
ei oleks ulatanud. Nõnda sai ta seebi
märjaks teha ja sellega üle käeselja tõm-
mata. Tulemus ei olnud kuid mitte küllalt
rahuldav: kõva, must tolmukord oli muu-
tunud ainult hallikasmustaks pudruks, mis
tõesti ei olnud ilus.

Ta hoidis käe tilkuvat kraani all ja siis
hakkasid ilmuma heledamad jooned. Nii oli
see ometi juba parem; tõesti, mõnes kohas
oli ihu juba peaaegu sama valge kui ilusa
tüdruku käsi. Nõnda hõõrus ta seepi ka
näole, aga kuidas sai ta seda sealt nüüd
ära pesta? Ta ei ulatanud oma näoga til-
kuvate piiskade juurde, ja rätik, millega
teda laupäeva õhtul pesti ja kuivatati, puu-
dus ka. Nõnda hõõrus ta ennast siis kä-
tega edasi, kuni uskus, et nüüd juba kül-
lalt puhas peaks olema. Salamahti, nagu
ta tulnud, puges ta köögist jälle välja tä-
navale.

Kui ometi oleks juba laupäev, et täiesti
puhtaks saaks! Vististi pesti ilusat tüdru-
kut igapäev. Kas see siis küll ka nuttis?
Vististi mitte. Oh, Isabella ei tahtnud selle
juures ka iial enam nutta.

Äkki tõstis ta silmad. Tänavat mööda
lähenes suur, läikiv auto ja peatus võõras-
temaja ees. Autost väljus väike, kuivetu
härja ja kadus ruttu vastasmaja uksest
sisse.

„See oli dr. Wynne,“ ütles üks laps.
„Browni-Georgel on leetrid ja siis tuleb
doktor igapäev,“ jutustas ta tähtsalt.

Väike lastesalk kogus auto ümber, mis
oli läikiv-sinine. Ta oli nii hülgavaks po-
leeritud, et Isabella selles oleks võinud oma
näokest peegeldada. Aga ta ei näinud
mustusejoni oma näol, vaid seisis imes-
tades hõbedaste ukseraudade ja teiste
ilustuste ees, mis kogusid kokku isegi vä-
hese päikesevalguse, mis suutis tungida
agulitänavale. Hõbe oli see, õige, läikiv
hõbe. Muidugi, ponisid ei olnud, aga
muidu oli tõld ometi vististi ja kindlasti
sama ilus kui pildiraamatus.

Teised lapsed olid oma mängude juure
tagasi läinud, ainult Isabella seisis veel
ikka imetledes auto ees. Astelaud, hall
ja plekkideta hõbedases raamis, võiks te-

male parajasti pakkuda istet. Kas toliks
ta kord sellele istuda? Kord istuda ka hõ-
bedases, taevasinises tõllas nagu ilus neuu
pildiraamatus?

Hingetu ärevusest, kartes, et ta ehk võib
plekkideta istme mustaks taha, istus Isabel-
la ettevaatlikult istelauale musta peegli
kõrvale, mida kujundas nõndanimetatud
porilaud. Nüüd oli ta täiesti nagu ilus
tüdruk raamatus; küll ei istunud ta otse-
kohe tõllas, aga ometi peaaegu, ja nüüd
võiksid rahulikult tulla ponyd teda sõidule
viima. Ta oli nii rõõmus, et ta ennast
vähemalt oli pesnud.

Doktor jooksis ruttu jälle majast teiselt
poolt tänavalt ja puges teise ukse kaudu
autosse; ta ei olnud last näinud.

Lähemal silmapilgul tundis Isabella istet
oma all värisevat, kui mootor käima pandi.
Siis hakkas auto pikkamisi liikuma. Lap-
sel ei olnud tänavat enam jalgade all ja
pidi ennast kõvasti toetama ukse najale,
kui tahtis istelaual püsida. Kui nad üm-
ber maja nurga pöörsid, mattis tuuletõm-
bus tal peaaegu hinge kinni; siis sai ta
aga tasakaalu jälle kätte ja naeratas. Tema
iste oli küll väga kõikumine, aga ta sõitis
ometi ja tõesti hõbedases, taevasinises tõl-
las, nagu too ilus tüdruk, ja nimelt välja
kõigest agulitänava mustusest.

Nad pöörasid peatänavale ja auto suu-
rendas kiirust. Siis sõitsid nad autobus-
side ja trammi vahel, seal oli ka sõidu-
autosid ja veoautosid, kuid doktori tõld li-
bises nende kõigi vahelt osavasti läbi.

Muidugi nähti last. Inimesed hüüdsid ja
vehkisid kätega; aga doktor ei kuulnud
kinnises autos midagi. Siis aga märkas
politseinik tänavanurgal väikest sõitjat ja
vilistas läbitungivalt, kõledasti.

Doktor laskis piduri peale ja auto pea-
tus äkilise nõksuga. Kui doktor läbi akna
välja vaatas, et kuulda ja näha, mis on,
lamas Isabella mitu meetrit tema taga tä-
naval, nagu vastu tänavkive.

Paari kiire sammuga oli doktor tema
juures ja tõstis ta pea üles. Isabella avas
silmad. Vaevu ja suust tulevast verejook-
sust katkestatult küsis ta:

„Ega ma ennast ometi ära ei määrinud?“
Vaene, väike Isabella! Väike liblik oli
juba esimesel sõidul muinasmaale oma lü-
hikese elu lõpule jõudnud.

„Haikalad.“

Saksa kirjanik **Valter Oertel.**

„See on avalik skandaal ja ülim aeg on selle vastu midagi ette võtta!“

Suure atlandi laevaliini väike, kõhukas peadirektor oli Jonny Flanaghanile, Scotland Yardi juhile, kõnet pidades kuumaks läinud. Flanaghan mängis liinealiga, mis ta laual seisis. Siis vajutas ta nööbile. Politseiniku ilmudes ütles ta:

„Kutsuge kohe inspektor Dougerthy minu juure. Tema on täna Manchesterist tulnud ja viibib vististi härra Celteni juures.“

Mõni minut hiljem astus kutsutu, tugev noormees, umbes 28 aastat vana, tuppa.

„Istuge, Dougerthy,“ ütles Flanaghan lahkkesti. „Härra Burton jutustab mulle praegu kõiksugu vanu lugusid, mis tema laeval viimase sõidu ajal juhtunud. Nähtavasti on tekkinud valemängijate jõuk, kes ausate meeste näokatte all rikastelt sõitjalt mängus raha välja nõogib. Nad on selle juures nii osavad, et ohvrid peaaegu iialgi ei märka, et nad on langenud petiste kätte. Nii on nad hiljuti ameerika mäekaevandusteomanik Frazerilt röövinud 30.000 dollarit, lord Cravenilt, kes isegi kui ilmarändur küllalt ettevaatlik on, 2000 naela, prantsuse tööstur Gompartilt 16.000 dollarit j.n.e. Kõik need lood on avalikuks tulnud. Teie teate aga ise oma kogemustest, et paljud ameerika rikkad oma kaotustest ei räägi, et ise mitte naeru alla sattuda. Nüüd peame meie selle jõugu tegevuse lõpetama ja selle ülesande panem ma teie peale. Laevaliini annab teile selleks tarvitada raha ja on peale selle määranud veel preemia 2000 naela suuruses selle jõugu hävitamise eest. Kõik, mis vajalik on, rääkige lähemalt läbi mr. Burtoniga.“

Flanaghan noogutas noorele mehele pead, kui see Burtoni seltsis toast lahkus, et peadirektori töötoas läbirääkimist jätkata.

Mõni päev hiljem lahkus „Caldevou“ inglise sadamast ja algas oma reisi Ameerikasse.

„Ütelge mulle, stevard, kes elab õieti all teie muinasjutulises luksuskabiinis?“ küsis Baxter, keegi paks ameeriklane, stevardilt, kes talle einet tõi.

„Mr. Evans,“ vastas küsitu. „Tema on rikka kaevandusteomaniku poeg Austraaliast, kes teeb reisi ümber maailma.“

„Õnnelik noormees,“ ütles ameeriklane.

„Meil kaanadlastel ei ole puuäri asi mitte nii kerge.“

„Ja imeilus on ta ise ka,“ ütles Baxteri tütar Ethel. „Nägin teda eile õhtul.“

„Noja, see on teil naistel peaasi,“ naeris Baxter, „kuid sealt tuleb Stephens, minu vana ärisõber New-Yorgist; pean teda kohe teretama.“

Ethel oli tõusnud, et minna dekile. Aga kui ta trepist tahtis üles minna, libises ta ja oleks kukkunud, kui keegi noormees tema ümbert ruttu ei oleks kinni haaranud. See oli Evans. Neiu tänas teda südamlikult, ja kui ta teda hiljem reelingu ääres nägi kellegi itaallase laadi härraga vestlevat, noogutas ta temale lahkkesti pead. Selle järele esitles Evans talle marchese di San Guilanot, kellega ta parajasti oli jutlenud Austraalia majanduslistest arenemisvõimalustest.

„Sealt tuleb ju isa ka!“ hüüdis Ethel ja osutas Baxterile, kes Stephensi seltsis oli ilmunud tekile.

Asi arenes nagu iseenesest, et väike seltskond luntshiks ühise laua valis, ja pärast lõunat istusid härrad bridge-lauda, kus Evans 18 dollarit võitis.

Lõbusas meeleolus ja kooselus möödusid päevad, ja Ethel arvas olevat selgusele jõudnud, et tema iludus austraallasele oli avaldanud mõju.

Kui nad viimasel õhtupoolikul enne Ameerikasse jõudmist bridge laua ümber koondusid, ütles Baxter:

„Lapsed, igavene bridgemäng läheb igavaks. Mis oleks, kui oleksime kord ebaharilikes ja väikese perekonnamängu asemel lööksime väikese pokeri?“

Kaks tundi hiljem oli pilt täiesti muutunud. Kaalulepandud raha oli tuhandeid dollareid. Pangatähed, tshekid ja sedelid suurte numbritega seisis laual. Mängijad õhetasid ja higistasid, ainult mitte Evans, kes oma jaheduse ja rahu alles hoidis.

Praegu jagati välja uued kaardid. Evans oli vististi saanud ühe väga hea kaardi, sest ta silmitses seda mõtlikult, ja Ethel, kes tema kõrval istus, suutis vaevalt varjata oma rõõmu. Õieti oli olemas vaid üks kaart, mis Evansile võis tuua kaotuse. Kaalul oli tõesti suur summa, pealiskaudse otsustamise järele küll enam kui 50.000 dollarit. Evans ostis selle kaardi. See oli õnnekaart. Täitsa

liikumata näoga tõmbas Evans panga oma ette, et oma kaotuse suurusest teada saada. Ei paistnud palju silma, et ta selle juures võimalikult palju neid kaarte, millega praegu mängitud, ühes rahaga oma ette tõmbas. Viimaks märkas seda Baxter.

„Mis see tähendab?“ küsis ta. „Või ehk usute, mr. Evans, et . . .“

„Mina mitte ainult ei usu, vaid tean, kuidas lood on. Kaardid, mis siin minu käes, on märgitud, stingitud, nagu teie seda oma keeles tittlete. Kas usute, et olen alles nii haljas ja kollanokk, et ma kaartidel väikesi konarusi ei märka? Teadsin juba algusest saadik, et mind kavatsesite röövida. See noor daam, kes üldse ei olegi teie tütar, esines meelitajana ja soliidne bridge, mis tõesti oli soliidne, pidi mind ainult julgustama. Peale selle on tõendusesemed minu käes.“

Baxter oli kahvatanud.

„See on eksitus,“ kogeles ta, „eksitus.“

Mina loobun võidust ja loodan, et teie meile ometi ei taha valmistada pahandusi?“

„Sellegi ettepaneku pean tagasi lükkama. Mina ei ole mitte austraalia kaevanduste-omaniku Evansi poeg, kelleks te mind arvasite, vaid olen inspektor Dougherty Scotland Yardist, kel ülesandeks on laevaliini „haikaladest“ vabastada. Kas tohin teile esitleda kahte detektiivi Scotland Yardist?“ jätkas ta kahele stevardile osutades, kes olid laua juure astunud.

Ta vaatles lõbuga kolme kelmi üllatatud nägusid. Siis andis ta oma ametnikkudele viipe ja need lahkusid vangidega saalist tähelepanu äratamata.

Dougherty pööras kivistunud Etheli poole:

„Teile, miss Muriel Simpson, annaksin nõu, hakake jälle tantsjannaks Broadway teatris ja ärge olge sellistele haikaladele meelitusvahendiks!“

Sind ootan.

Arnold Liiv.

Kui pakatasid metsas ja vanaisa koplis puude pungad kevadpäikese rõõmvallatute kiirte soojuses, kui liikus eluvaim loodust äratades ja õitses hanipaju sooserval — hakkasin sind ootama . . .

Tolmlesid narmaslippudena kuldkollase õietolmu sigivus-külluses puude urvad ja valendasid lumihangedena toomingate käharad kuhilad koplakraavi kaldal, ning uimles kambri otsas uhkes õielinikus põline kirsipadrik — ootasid sind . . .

Kuid sina — vaikisid. Ei kusagilt leidnud sind mu rahutult-otsiv silmapaar . . .

Lõid leerikleitidesse õunapuude read mu aias, ning üksikud neist pisut roosatasid tütarlastena, kellele leeripeol öeldud vast esmakordselt sõnakõlke, ning aia nurgas sinetasid sireli rasked õiekobarad — ihkasin ootes sind . . .

Ja lõppend looduses hürmav pulnaöö ja saabund suvi vaiksed loomis-, kasvu ja võrsumistunnid, ning varsti algamas on heinariitsikate kontsert: krii, krii . . .

Ei sulle ega mulle enam laksuta armuöödeks ööbik — kuid siiski sind ootamast mul meel ei lakka . . .

Sa pole mulle öde — sa rohkem suudad kui tema. Kogu enda olemise, kõik oma õilsa rüvetamatu armastuse, kõik, kõik hinge põhjas varjul hoitud aarded mõtlematult su jalge ette viskan . . .

Kus oled sa? Kes oled sa?

Ei tea . . . Tean vaid ühte: sa elad mulle, oled minu. Ma ootan sind, olgugi, et elutormid mu peas juuksesalgud lõõnud hõbeniitides õitsele . . .

Rakveres, 20. VI. 32.

Andrea õetütar.

Saksa kirjaniku **Aleksandra von Bosse** romaan.

3

Kiirelt rebis ta ümbriku lahti, üks pilt libises talle vastu, mille neli nurka maha olid lõigatud, nagu oleks see ümarikus raamis seisnud. Ta nägi tumedal põhjal noore tütarlapse, peaaegu veel lapse, armast, kitsast nägu. Ümbritsetud tumedatest lokkidest, vaatasid sellest näost teda sädelevad, naeratavad silmad. Ta ei tundnud seda last ja ometi näis talle selles näos miski iseäralikkus olevat. Ta pööras pildi ümber. Põigiti üle tagumise külje oli Eleonora suure käekirjaga kirjutatud: Carlotta Aresa 1917. Nimi Aresa aga oli värske, sinise tindiga paksult läbi tõmmatud ja selle üle „Farnesi“ kirjutatud.

Silvio Farnesi läks äkki tulipunaseks, siis kadus kõik veri ta näost. Ta vahitis nime, arusaamatuses, mõistmata, mis see tähendab ja ometi näis selles midagi täitsa arusaadavat olevat.

Ta käed värisesid, kui ta nüüd nii kiirelt, etkäristas kogu ümbriku ühe poogna tugevat paberit välja rebis. Vanne vande järele tuli ta huulilt kui luges virvendavate silmadega kirja, mis saatis Carlotta Aresa pilti. Ta põlved nõtkusid, ta pidi istuma, enne kui lugemisega lõpule jõudis; siis luges ta algusest peale veel kord, katsudes mõista, mis talle näis hullumeelsus.

Eleonora Aresa oli surnud. Kuid temaga ei olnud saladus maetud, mida siiamaaani tundsid ainult tema ja Farnesi. Neetud!

See mees, too paks makaronivabrikant, pidi hull olema, sest mis ta kirjutas, oli meeletus.

„Saadan teile, mis kuulub teile, maestro Silvio Farnesi! Teie tütar Carlotta tuleb 21. märtsil rongiga, mis jõuab õhtul kell 7.34 Rooma. Laske seal oma tütar vastu võtta ja hoolitsege ta eest hästi, kuna ma vastu enese tahtmist kuusteistkümmend aastat olen teda nagu oma last hoidma pidanud. Teie olete Carlotta isa! Ärge katsuge maha salata, sest mul on tõendus käes, mis kannab teie allkirja. Rohkem mul üelda ei ole. Mu soov on iialgi midagi enam kuulda või näha

teist või tütarlapsest, keda nüikaua arvasin eksikombel oma lapseks. Emanuele Aresa“

Külm higi seisis Farnesi otsaesisel. Ta istus mõned minutid liikumata, vahits kirjatähti, kuni need hakkasid tantsima. Ta oli meeleheitel.

„Teie tütar . . . Teie tütar . . .“ kordas ta ja kortsutas kulme nagu tahtes sõnade mõiste üle selgusele jõuda. Siis katkus ta hüplevate tähtede seast leida täht-aega, millal „Teie tütar“ Rooma pidi jõudma . . . „21. märtsil rongiga“ . . . 21. märts on ju täna!

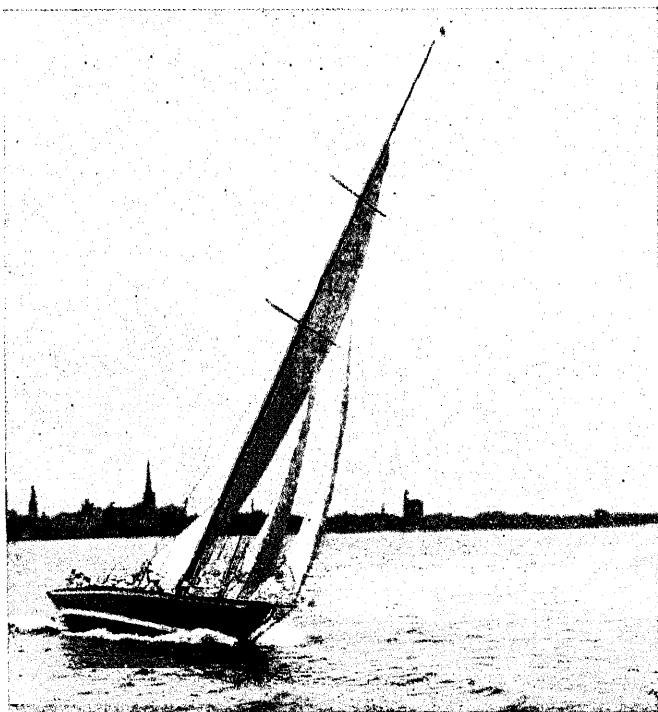
Farnesi kargas üles.

„Andrea! Andrea!“ mõirgas ta valjult. Teener tuli kokkunult sisse.

„Härra . . .?“

„Loe! Loe seda!“ karjus Farnesi ja vehkles kirja Andrea nina all.

Andrea ei oskanud lugeda ega kirjutada. Ta oli Abruzzidest pärit, kus seda kunsti ei õpetatud. Ta vaatas kirjast mööda, nagu ei oleks seda olemaski. Oma tempe-

Suvine lõbu.

ramendiküllase isanda juhuslikkude vihapursetega oli ta ammu harjunud.

„Mis seisab kirjas?“ küsis Andrea rahulikult.

„Eesel! Eesel!“ karjus Farnesi, värisedes vihast. „Mõista, sa idiot: mu tütar tuleb täna! Mu tütar! Mu tütar.“

Ta hääl murdus. Nüüd uskus Andrea tõsiselt, et ta härra hulluks on läinud ja katsus määratsejat kahe käega rahustada.

„Aga armas härra, armas meister! Teie näete und või teie naljatate; see ei või kirjas seista.“

„Ei? Nii! Kas tead sina seda paremini?“ ägas Farnesi ja nuttis peaaegu. Siis luges ta valjusti, kiirelt, sõnu neelates, vahepeal needes, mis talle oli Emanuele Aresa kirjutatud.

„Noh, mis ütled nüüd?“ kähistas ta teenrile.

Andrea kehtas õlgu: „Halb nali, mu härra.“

„Ei, ei, ei,“ ägas Farnesi ja langes murtult toolile. „See ei ole nali! See on tõsi, hirmus tõelisus! Mu tütar . . . mu . . . tütar tuleb . . . tuleb täna . . .“

„Ei, see on võimatu,“ katsus Andrea rahustada. „Teil ei olegi tütar.“

Nüüd kargas Silvio Farnesi üles ja hakkas nagu meeletu toas ringi tormama, karjudes: „Kuid mul on üks — mul on üks! Juba kuusteistkümend aastat on mul üks! Ja see laps, see õnnetu laps . . . vaata. Siin on ta! Siin . . . vaata teda!“

Ta heitis Andreale pildi, mille vanamees osavalt kinni püüdis ja nüüd tõstetud kulumudega, algul umbusklikult, siis imestavalt, vaatlema hakkas: siis sügas ta pead ja ütles: „Eh — inetu ta ei ole, ei. Väike ingel. Ingel! Tõepoolest.“

„Oleks ta tõeliselt ingel!“ hoigas Farnesi. „Mis pean tegema, Andrea? Anna nõu, Andrea, mis pean tegema? Laps tuleb rongiga, mis jõuab kell 7.34 Stazione Terminile ja ma pean ta ära tooma. Mis pean tegema?“

„Meie ei too teda ära,“ ütles Andrea peale lühidat mõtlemist.

„See ei lähe,“ hädaldas Farnesi, „ta teab mu aadressi, tuleb siia, küsib mind — mind — oma isa. Ja siis kujutle skandaali!“

„Kuid kas ta ongi teie laps?“

„Jah. Neetud ta sündimise tund! Ja see inimene, see Aresa, omab tõendus, kuulled sa! Kiri mu allkirjaga, mille saatsin prouale, on alles hoidunud, kas mõistad?“

„Jah, kirju ei tohi kirjutada,“ ütles And-

rea, kes sarnaste hädaohtude vastu oli kaitstud.

„Ah, olin tookord nii väga noor, sarnane lollpea!“ kaebas Farnesi ja katkus juukseid. „Mis pean tegema? See olevus peab ära toodud saama, et mitte tähelepanu äratada ja et homme kogu Room mu tütre ei kõneleks. Keegi ei tohi loost midagi teada. Aita mind, Andrea! Kas sa ei tea nõu? Kas ei võiks — jah — kas ei võiks öelda, et see on sinu laps?“

„Minu laps?“ Andrea tõstis kulmud kõrgele; ta kõhn, raseeritud nägu moonduks naljakaks grimassiks. „Miks mitte, härra, kui, jah, kui väike preili sellega on nõus.“

„Peab! peab!“

„Noh, ta tahab vist küll meelsamini härra kui teenri laps olla.“

„Tal ei ole midagi tahta!“

„Kui teie seletaksite, et väike on teie vennatütar, see läheks veel,“ ütles Andrea.

Farnesi tõrjus selle nõu tagasi.

„Mul ei ole vendi ega õdesid.“

„Noh, ta võiks olla mõne vennapoja või tütre laps.“

Silvio Farnesi mõtles valuliku ilmega, otsustas siis: „Meie ütleme, et ta on sinu õetütar, Andrea. Minust teavad liig paljud, et mul ei ole sugulasi, kuid sinu perekonna üle ei tea keegi midagi. Ma peaksin vastama liig paljudele küsimustele ja ma ei oska hästi valetada; sulle aga ei tee see raskusi. Sa jutustad midagi ühest nooremast õest, kes kord abiellus Neapolis, ja nii . . . miks ei peaks see tõsi olema? Miks ei peaks sul ilus õetütar olema — eh?“

„Jah — miks mitte?“ kordas Andrea.

„Kui härra arvab.“

„See on pääsmine!“ hüüdis Farnesi kergendatult.

„Kuhu aga paneme tolle õnnetu olevuse?“

„Sean kiirelt korda tühja toa, milles seisavad kohvrid.“

Viis minutit hiljem tormas Andrea majast ja jooksis oma täditütre Philomona poole, et paluda seda omale appi. Härra oli öelnud, et parem oleks, kui naine majas oleks, kui väike tüdruk päralt jõudis. Ei võivat ju teada, mis laps vajavat ja kui ta ehk nutma hakkavat, siis olevat vaja rahustajat.

Siis pidi Andrea väikese jaamast ära tooma. Farnesi ei tahtnud ega võinud eelolevast peost enam ära öelda ja tahtis rahustatult sinna minna. Mis läks talle Andrea õetütar korda. —

*

Andrea oli täpselt jaamas, kuid Neapoli-Rooma kiirrong hilines neljakümne minuti võrra. See ei olnud harukordne ja Andrea ootas kannatlikult. Ta oli ootamisega harjunud ja see ei teinud teda närviliseks ega pahaseks, selle juures võis hästi puhata. Mõnusalt jalutas ta jaamaesisel edasi ja tagasi, suitsetas Türgi paberosse, millega oli varustatud rikkalikult ta peremees ja seega ka tema ja sülgas sagedasti paremale ja pahemale.

Ta nägi peaaegu suursugune välja pikas, mustas mantlis kitsa sametkraega, mis oli kord kuulunud ta härra garderooobi, kuid ikka veel heas korras. Ümarikku, musta kübarat kandis ta moodsalt otsaesisele surutult ja ta raseeritud, kahvatu nägu sügavate joontega ümber suu ja nina näis kuuluvat näitlejale. Kuid Andrea arvas, et ta näeb välja nagu suursugune diplomaat. Andrea oli auahne. Keegi ei võinud aru saada, et ta on pärit Abruzzidest ja ei oska kirjutada ega lugeda, mida ta ikka vastumeelselt tunnustas. Ta soovis imponeerivalt mõjuda ja arvas, et see ta peremehele ainult kasuks võib olla, kui tema — Andrea Garto — tähtis välja näeb, kuna peen teener ainult suursugust härrat teenib.

Mõte, et ta oodatud, ilusat väikest tüdrukut, kes pidi olema kuulsa Silvio Farnesi laps, oma õetütrest võib nimetada, ei olnud talle sugugi vastumeelne. See tõstab teda inimeste silmis, kellele ta võis öelda, et ilus väike preili on tema lihalik õetütar. Ja pealegi imetleks need inimesed härra Farnesi heldust, kes lubab oma teenrile vaest, väikest vanemateta õetütart enese juure võtta. Ta oli ilusa loo õest välja mõelnud, kes oli abiellunud Neapolis, seal suri ja kelle ainus laps, päris ingel, nüüd üksi ilmas seisis. Loo oli ta katsekombel teel jaama sõiduki kutsarile, Matteole, jutustanud. Matteo seisukoht oli Piazza Mignanellil, tal oli ilus vanker ja tore hobune, mispärast ta tihti sai au osaliseks sõidutada maestro Farnesit.

Kui Andrea oli talle jutustanud pika loo surnud õest ja ilusast õetütrest ja oma härra heldust küllalt oli kiitnud, kes talle lubavat vanemateta õetütrest enese juure võtta, oli Matteo piitsa plaksutanud ja kavala naeratusega öelnud: „Miks mitte! Miks ei peaks maestro Farnesi seda lubama, kui su õetütar on ilus?“

Andrea vihastus veel tagant järele Matteo häbematusse üle.

Nüüd ilmusid jaamaesisele arvurikkad pakikandjad, kellele järgnesid mõned amet-

nikud. Pakivankrid seati valmis; Neapoli kiirrong oli juba teatatud. Äkki ilmusid käänakul kaks heledat tuld ja aeglaselt, tasandatud müraga, sõitis rong sisisedes ja ähkides jaama.

Andrea oli end nii asetanud, et kõik tulijad tast mööduma pidid. Tähelepanelikult vaatles ta iga nooremat naisolevust, hoides pilti käes, mille Aresa oli saatnud, et kohe võrrelda. Ükskord tahtis ta juba ühe noore tütarlapse juure astuda, kes lähenes paksu daami kõrval, kuid vaadates talle näkku märkas ta paksu väikest nina ja pilusilmi. Siis tulid Manfred von Helmer ja Carlotta. Tütarlaps läks nooremehe kõrval nagu kuulaks ta selle juure. Iialgi ei oleks Andrea saledas, noores daamis last ära tunnud, keda ta ootas, kui ta pilk ei oleks viiuli kollasele kastile langenud, mida Carlotta kandis. Viiulikast otsustas. Ta vaatas noorele daamile teravamini näkku, arvas selles leidvat teatavat sarnadust pildiga oma käes ja astus otsustavalt paari juure, võttis kübara peast nagu teeb seda teener, langetas selle põlvini ja küsis: „Signora Carlotta?“

Carlotta seisatas ehmunult ja vaatas võõraste kõhna näitlejanäkku, kus suu oli alandlikuks naeruks kistud.

„Vabandust,“ pomises Andrea, tõstis veidi kübarat ja langetas selle uuesti, näidates ühtlasi pilti. „Kas tohin arvata, signorina Cariotta Aresa . . .?“

„Jah, see olen mina,“ ütles Carlotta.

„Benissimo!*)“ Mulle on tehtud ülesandeks preilit jaamast ära tuua, kuna härra — ta oli lohutamatu — ise tulla ei saanud. Kas tohin paluda preili pakitähete?“

Kui Carlotta veel viivitas, hoidis Andrea pildi isikutunnistusena ette ja ütles: „Tundsin preili kohe selle järele ära.“

Carlotta tundis pildi ära, mis oli kolme aasta eest üles võetud ja mis oli valges, ümarikus nahkraamis ema kirjutuslaual seisnud.

Nüüd allus ta saatusele, otsis pakitähete üles ja andis selle Andreale, kes käskivalt ühele pakikandjale viipas.

„Saadan Teid välja,“ ütles Helmer, kui Carlotta ta poole pööras.

Saadetud Andreast, sammusid nad väljakäigu poole, mõlemad rõhutatud lahkumise tarvidusest. Helmer ütles enesele, et on parem, kui tütarlaps kohe sugulaste hoolde sai, kui et ta algul tema kaitset tarvitama oleks pidanud. Mees, kes talle järele oli saadetud, nägi välja kui hästikasvatatud

*) Suurepärase.

kammerteener, nii siis pidid tütarlapse sugulased suursugused inimesed olema. Seda rohkem tuli imestada, et ilusat, noort olevust üksi reisida lasti.

Sala del Arrivo trepi ees peatas Matteo oma vankriga, ronis teenistusvalmis istmelt ja vaatas pealetükkiva uudishimuga Andrea õetütart, kusjuures ta vankri nahkkatte tagasi löi.

Ta leidis, et see oli ilus küllalt.

Juba tuli pakikandja Carlotta kaunis raske, uue kollase kohvriga, ja kuna Andrea valvas, kuidas see pukile mahutati, jättis, Helmer Carlottaga jumalaga, kes vaevaga pisaraid tagasi hoidis.

„Arge unustage mind mitte kohe,“ palus Helmer võttes Carlotta käe. „Ja kui vajate head sõpra, siis teate ju, kust teda leida.“

„Ma ei unusta mitte ja — ja ma tänan teid, härra — härra Manfred,“ pomises Carlotta.

Siis pidi ta vankri istuma ja kuna Andrea ei saanud istuda pukile, kus oli kohver, mis ju ka onule ei oleks sobinud Matteo pärast, pidi ta Carlotta juure vankri istuma. Kuid ta pani tütarlapse reisitasku ja viiuli selle kõrvale ja kui oli teinud Helmeri ees alandliku kummarduse, istus ta pingikesele Carlotta vastu.

Helmer jäi kõnnitee äärde seisma ja kergitas kübarat, kui vanker liikuma hakkas.

„Nägemiseni!“

„Nägemiseni!“ kõlas tagasi.

Kolinal veeres vanker üle kivide minema.

Helmer seisis veel tükk aega ja vaatas suunas, kus Carlotta oli kadunud. Väike reisijuhtum oli mööda ja oli tõenäolik, et ta ilusat, väikest Carlottat üldse enam ei näe. Nii läks ju ikka reisitutvusega. Arvatavasti võtsid sugulased ta hästi vastu ja siis tuli oletada, et Carlotta varsti enam ei mäleta oma reisikaaslast.

Pakikandja astus Helmeri juure.

„Soovite vankrit, härra?“

Helmer noogutas, astus väiksesse kergesse troskasse ja lasi käekohvri järele tõsta; suured asjad pidid järgmisel päeval toodud saama. Ta juhatas kutsarile sõita üle Via Nazionale ja Piazza Venezia ja siis läbi Corso, kuigi see tee oli pikem. Oli soe õhtu ja ta rõõmustas sõidu üle läbi valgustatud, suurte tänavate, kus elu aga juba lõppema hakkas. Via Nazionale lärmitsesid veel punaseklakeeritud trammi-vagunid, autod libisesid mööda, troskad sõitsid müriinal. Trammid helistasid, autod tarvitasid signale ja kutsarid karjusid hoiatavalt „Eop“. Lehepoisid jooksid ja hõis-

kasid kriiskavate häältega lehti. Kõik oli just nagu enne, nagu oleks ta alles eila Roomast lahkunud, et täna sina tagasi pöörata.

Kui Korsos äkki ühelt kõrvaltänavalt sõiduk välja sõitis ja Helmeri vankri kutsar peatama pidi, libises hobune libedal teel ja kukkus. See oli kange vana loom; talle pandi tekid alla ja pikemat aega nähti ta ülestõstmisega asjatut vaeva. Sellepärast astus Helmer vankrist, maksis kutsarile rikaliku sõiduhinna, võttis kohvri kätte ja läks jala edasi.

Ta ette astus poiss ja palus kohvrit kanda tohtida ja Helmer andis selle talle. Kui ta edasi minna tahtis, tundis ta õlal kätt ja kuulis sügavat häält: „Helmer? . . . tööpoolest, see on tema!“

Ümber pöörates nägi Helmer suurt, kõhna härrat lahtises, hallis palitus, mille all oli näha frakirind, särav tsilinder peas ja tundis Paul Kolleri ära. Nad raputasid üksteise kätt.

„Rõõmustan teid näha,“ ütles Helmer.

„Rõõmustan, et veel elate. Keegi ei võinud seda kindlasti tõendada, isegi teie vana Christa mitte, kelle juures umbes kahe nädala eest järele pärisin. Teie olite Kaiiros raskesti haige, nagu ta mulle jutustas, rohkem ta ei teadnud.“

„Noh, nüüd olen ju jälle siin.“

„See rõõmustab kõiki teie tuttavaid,“ arvas Koller sõbralikult.

Koller rääkis väga aeglaselt ja mõõdukalt. Ta oli sakslane, kuid oli kogu elu peale lühidate äraolemistest veetnud Roomas, kuhu ta oli elama asunud, kui ta naine, inglanna ühe Inglise reverendiga*) ära oli jooksnud. Koller kõneles Inglise, Itaalia ja Saksa keelt peaaegu ühesuguselt ladusalt, kuid kõiki kolme keelt aeglaselt ja mõõdukalt. Ta oli suur ja näis oma laiade õlgadega ja tugevate liikmetega raskevõitu. Silmapaistev olid väike pea ja teravad näojooned väikeste hallide silmadega, mis näisid veel väiksemad, kuna ta nad heameelega piluli hoidis. Ta oli alati hästi riietatud ja käis Rooma paremate ringkondadega läbi, nii Itaalia kui rahvusvaheline seltskond tundis teda. Et ta oli jutukas, lõbus ja alati hästi informeeritud, nähti teda igalpool heameelega; teda peeti Rooma parimaks ajaleheks. Koller teadis alati kõik täpselt, ja nagu hiljem peaaegu alati selgus, otsustas ta kõike õigelt. Et ta oma teateid heameelega vähese tigeedusega pipar-

*) Kirikuõpetaja

das, tegi neid teatavatele inimestele veel maitsevamaks.

„Jah, kõik saavad rõõmustama,“ kordas ta. „Kõik pärisid tihti Teie järele, tahtsid teada, mis sõja ajal teist on saanud.“

„Kes siis? Ei tea, keda see huvitaks.“

„Oh — ah, võin Teile nimetada hulk inimesi. Kas mäletate väikest Tregondat, see nägi Teid ju heal meelel, eks? Ja siis vana oberst Wardrupp, kes tihti teie proua ema juures oli. Ta on sõja lõpust saadik jälle siin. Ta tahtis sõda frondil kaasa teha, kuid vana reumatikut kasutati teisiti, mille üle ta veel tänapäev on vihane. Jah, siis veel kõigepealt Wendelinid.“

Helmer jäi tahtmatult seisma.

„Ah, on Wendelinid jälle Roomas?“

„Jah. Niipea kui see oli võimalik, tulid nad tagasi. Wendelin leiab, et elu end mujal ei tasu ja kardab, et sureb ehk mujal ja maetakse võõrsil. Nad elavad jälle oma villas väljas Tiiberi ääres, kuigi ta oma maja Itaalia valitsuselt ära pidi üürima.“

„Kuidas nii?“

„Noh, Saksa omandus Itaalias on riigistatud.“

„Kas eraomandus kah? See on ju kogu ilmas rahvasteõiguse põhjal tagatud.“

Koller muigas: „Muidugi, sellele tehti aga Versailles' lepinguga lõpp.“

„See on ju röövimine,“ pahandas Helmer, kes veel vähe oli kuulnud Versailles' lepingu paragraafidest.

Koller kehitas lai õlgu ja ütles: „Siin nimetatakse seda kuulsa mustri järele reparatsiooniks. Kas teate, armas Helmer, inetule lapsele tuleb ilus nimi anda. Mida inetum laps, seda meeldivam peab nimi olema. Reparatsioon aga kõlab rahuarmastavalt ja — ausalt.“

„Kuidas läheb Wendelinidel muidu?“

„Üsna hästi. Wendelin oli ju õnnekombel, kui asi Itaalia ja ta liitlastega muutus kirevaks, oma varanduse Itaalia pankadest võtnud ja Helveetsia saatnud, kus nad isegi veetsid tookord suve. Tema juures on see ainult maja ja sisseseade küsimus, kõik on nummerdatud. Mugav — mis? Isegi ta tööd, ta enese tööd, on esialgul Itaalia riigi omandus. Kui Wendelin sellest kõneleb, läheb ta metsikuks ja ma hoiatan teid. Teie olete ju inglane.“

Helmer hoidis Kolleri arvamisele vastu rääkimast, sest see käis Inglise ringkondadega läbi, isegi Inglise saatkonna liikmetega ja ta ei soovinud, et inglased saaks enneaegselt teada, et ta tahab jälle sakslaseks hakata.

Nad tulid nüüd, kui olid Piazza Colonna selja taha jätnud, Korso kõige laiemale kohale, kus kõnniteel Aranjo kohviku ees istusid väikeste marmorlauakeste taga hulk inimesi, kes, valgustatud heredalt elektrilampidest, jõid musta kohvi ja sõid maalus-tusi. Nende seas nähti ka daame kallite karusnahkadega ümber õlgade ja fantas-tiliste kübaratega. Koller näitas peaga sinna.

„Teie leiate meie vana, kombevalju Rooma imelikult muutununa. Rooma on nüüd nagu karp, mida on tublisti raputatud, nii et sisu segi läks. Uued rikkad on Roomas väga esiletükkivad, rohkem kui mujal. Aranjo ees istusid varemini ainult välismaalannad, mis nüüd seal näete, on uut sorti itaallannad; nende autod ootavad Piazza Colonnal. Enne olid need teised rahvakihid, kes demonstreerisid või skandaali tegid, nüüd teevad seda noormehed Rooma paremast perekondadest — kes nimetavad end fascistideks. Jah, maailm on pahurpidi pööratud.“

Aeglaselt saamnisid nad edasi. Nende taga käis poiss, kes kandis Helmeri kohvrit. Ta oli kaelarätiku kokku pannud, pealaele asetanud ja kohvri peale pannud, kandes seda Itaalia kombe järele vaevata. Ta oleks võinud kergesti kaduda temale usaldatud varandusega, sest Helmer ei olnud veel kordki oma varanduse järele vaadanud, kuid poiss oli ehk aus või pidas Helmerit inglaseks ja teadis, et inglastega ei ole hea tüli norida.

Koller jutustas edasi mitmesugustest muutustest, mis sõjast saadik Rooma elus aset leidnud. Helmer kuulas ainult poole kõrvaga. Ta ei olnud sugugi rõõmustanud, et koh-tas Kollerit, keda ta ei sallinud, esimese tuttavana, kui vaevalt oli tõstnud jala Rooma pinnale. Kuid nüüd tahtis ta rohkem Wendelinidest teada. Kui koller tegi vaheaja, et süüdata paberossi, ütles Helmer: „Et Wendelinid siin on, rõõmustab mind väga. Nad on esimesed, kelle juure lähen.“

„Jah, tehke seda, kuid ütlen teile ette, mu armas, et armute väiksesse Frickasse. Väikesest plikast on saanud veetlev olevus. Kas teate, kui ma ei oleks mina ja juba üle neljakümne, ma armuksin kah.“

„Jah — Liisa?“

„Ah — Liisa — prima, prima! Väga suursugune ja ikka armastusväärne, kuigi minu vastu — ei tea, miks — ikka veidi... ma ei tea, kuidas. Usun, ta ei salli mind. Kuid ta on ju — kas teate? — abielus...“

„Abielus?“ küsis Helmer kiirelt.

„... olnud,“ lõpetas Koller. „See oli

sõjaabielu, mida vaevalt võib nimetada abi-
eluks, arvan ma. Nad laulatati, siis läks
mees frondile ja ei tulnud enam tagasi.“

Helmer kaalus, kes see mees võis olla.
Koller ei jätnud teda kauaks kahevahele.

„Selle eest on ta nüüd krahvinna,“ tea-
tas ta edasi. „Krahvinna Strackvitz, see
kõlab hästi — eks? Kuid see nimi sobib
talle, kuulub ta oleku juure. See Liisa Ven-
delin oli ikka veidi printsess.“

Helmerile meelestus blond noormees, kes
enne sõda oli veetnud haiguse pärast puh-
kuse — ta oli ratsavõitlustel jalaluu murd-
nud — Roomas, ja kes tookord alles seitsme-
teistkümnenda aastase Liisaga oli flirtinud.
Kena, värske, kuid tähenduseta poiss, kes
kindlasti oli hea, tubli sõdur olnud. Sellega
oli Liisa abiellunud. Tahtmatult raputas ta
pead.

Nad olid jõudnud Via della Viteni, kust
Helmer lühemat teed oma korteri Bocca
di Leonel pääseda võis. Ta peatus, et Kol-
leriga jumalaga jätta.

„Nägemiseni,“ ütles see. „Meie näeme
üksteist vist Vendelinide juures jälle, eks?
Need võtavad õhtuti jälle vastu ja seal
kohtame vanu sõpru. Nägemiseni.“

Helmer läks pimedat, kitsast Via della
Vitit mööda edasi, mil ei ole kõnniteed ja
mille rentsel on kesk tänavat. Poiss kohvi-
riga järgnes talle . . . Kui ta pööras Via
Bocca di Leonesse ja läks üle väikese
platsi hotell d'Angleterre ees, tundus talle,
nagu oleks ta alles eila siit möödunud. Ja
seal seisis maja. Ilus ehitus, niinimetatud
palazzo laia trepiga. See oli veel valgus-
tatud ja kojamees, mündrimütsis, seisis
selle ees. See oli sama, keda Helmer tun-
dis ja mees tundis temagi kohe ära, ines-
tades, et signor barone tuli jala. Ta tere-
tas Helmerit elava rõõmuga ja puudus vähe
ning ta oleks kodutulijat kaisutanud; ta
silmaadesse ilmusid pisarad, kui ta nimetas
Helmeri ema.

Helmer surus mehe kätt, tasus poisi, kes
õnnelikuna minema läks ja sammus siis
aeglaselt ilusast marmortrepist üles. Ta
korteri oli teisel korral.

Üleval võttis teda Christa vastu, ema
truu naisteeniija. Christa vana nägu oli kan-
vatu; ta ei suutnud sõnagi öelda, nii lii-
gutatud oli ta, ainult mõlemad käed siru-
tas ta tulijale vastu. Helmer kaisutas ja
suudles teenijat, kes teda kord kätel oli
kannud.

„Mu hea, vana Christel, see oli mulle
alati lohutuseks, et leian sinu siit eest.“

Christa oli valmistanud õhtusöögi. Kuna

Helmeristus mõnuses, ilusate, vanade mööb-
litega varustatud söögitoas väikese, üma-
riku laua taga ja söi, käis Christa toas
edasi ja tagasi. Ta võis jälle rääkida ja
jutustas sõjajuhtumeid ja oma muresid. Teda
oli algul sakslasena välja saata tahetud,
kuid armuline proua oli teda taanlannaks
nimetanud, mida Itaalia asutused — kuna
armuline proua oli inglane — ka uskusid.

„Mu koduküla on veel tänapäev saksa-
keelne,“ ütles ta. „Meil, Flensburgis, vali-
sid kõik sakslaste poolt, nagu mu vana vend
kirjutab. Ja sakslasteks tahavad nad jääda.“

Kui ta veel oli rääkinud Helmeri ema
viimasest haigusest ja ta rahulikust surmast,
tõi ta veel kohvi ja eemaldus siis. Nüüd
meelestus Helmerile uuesti Carlotta.

Kuidas oleks vana Christa imestanud,
kui ta selle ilusa, noore tütarlapse majja
oleks toonud. Oleks nii kena olnud, kui
väike praegu ta vastu ümariku laua taga
oleks istunud. Vaene, väike olevus!

Ta katsus nime meeletuleta, mida
teener oli nimetanud. Ta ei olnud aga
kindel, tal oli küll midagi meeles, mis kõ-
las nagu Arata või Areda, kuid ta ei tun-
nud kedagi sarnase nimega Roomas.

Järgmisel päeval oli Helmeril pärandus-
asjus Inglise saatkonnas ja maksuasjus Itaalia
valitsusasutustes tegemist. See kestis
pikemat aega, kui ta oli arvanud ja selle
järele oli ta väga väsinud. Nüüd oli näha,
et ta kehaline jõud veel küllalt vastupanev
ei olnud. Tahtmatult oli ta minnes igale
noorele tütarlapsele näkku vaadanud, kas
see ei ole Carlotta; Roomas võis üksteist ker-
gesti jälle leida, kuid Carlottat ta enam ei
näinud.

Miks ei olnud ta talle oma perekonna-
nime nimetanud? Ta ei tahtnud seda näh-
tavasti öelda. Isegi onu nime mitte — Hel-
mer oletas, et tal oli onu — , kelle juure
ta reisis. Tagant järele näis see Helmerile
silmatorkav. Oli seal midagi varjata olnud
või oli ta seda ainult argusest ja tagasi-
hoidlikkusest teinud? Need mõtted keerle-
sid Helmeril peas. Kas ta ei olnud tõtt öel-
nud, kui oli oma sugulasest jutustanud?
Oli see noor olevus ehk sunnitud olnud
kohale minema ja ei tahtnud seda võõrale
tunnistada. Sellega oli seletatav, et ta rei-
sis üksi. Sugulased, kes peavad kammer-
teenrit, oleks talle kindlasti Neapoli järele
tulnud või vähemalt saatja muretsenud,
kuid mis läks see talle korda.

Alles teisel päeval peale Rooma jõud-
mist läks Helmer Wendelinide juure. Oli

ilus, soe päev, võib olla veidi liig palav, Rooma varakevade ilm. Kui Helmer peatas Ponte Margherital mõneks silmapilguks, nägi ta, et Albaani mägede poolt oli äike lähenemas. Hiiglasuured pilvertinkad kuhjusid Monte Cavo ümber, mida enam näha ei olnud.

Aeglaselt läks tee Tiiberi kallast mööda edasi. Ta oli väsinud. Palav, pehme, lõvendav Rooma õhk mõjus ta veel nõrgale kehale. Kaugelt silmas ta Wendelini villat; pruunroheline katus majolikateliskividest sädets päikeses. Puud aias, mis levines kõrgelt kaldalt kuni veeni, kus jõge enam ei piiranud müürid, näisid talle kõrgemad, nad pidid kasvanud olema ta äraolekul.

Esiteks möödus ta uuematest hoonetest; enamasti ateljeed, siis lõppesid majad. Tee oli nii üksik, nagu oleks linn kaugel eemal. Tolmusel, halval teel, mille kõrval kasvas rohi, tulid talle mõned kividega täidetud kaarikud vastu, mida vedasid eeslid. Kutsarid läksid viimase kaariku taga ja lasid loomad rahulikult üksi minna.

Kui Helmer lähenes villa aiavärvale, haugahtas koer ja ta nägi raudvõre taga hunditaolist Saksa lambakoera seisvat, kes vaatas talle tõsiselt ja ähvardavalt otsa, kuid nüüd, kui Helmer oli lähenenud, vaikus, nina tõstis ja haistis.

Kui Helmer kella oli tõmmanud, tuli majast mees, kelles ta tundis aedniku Romeo ära. See rõõmustas teda jälle näha, see oli ta pruunist näost näha. Jah, härra olevat kodus, ütles ta, härra saavat rõõmustama, seda arvavat tema. Olevat hea, et sakslased Rooma tagasi tulevat, see rõõmustavat neid kõiki. Ta teadis, et Helmer oli tema sakste sugulane ja oletas sellepärast, et ka Helmer oli sakslane.

Kui nad majale lähenesid, tuli nurga tagant mustkollane lambakoer, kes neile haukudes vastu tormas. Ta taga kõlas hele hüüd ja peaaegu õrnalt ütles Romeo: „Ecco la signorina!“

Siis tuli noor tütarlaps lehvivas, valges kleidis ümber majanurga, ta lõkendava, veel lapselikult ümariku, veetleva näo ümber hõljusid punakasblond lokid. Ta karjus täiest jõust: „Siia, Witte! Tagasi, Witte!“

Tütarlapse taga galopeerisid kaks saamatut kutsikat ja kui see nüüd Helmerit silmates seisatas, haarasid mõlemad kutsikad hammastega ta kleidist kinni.

„Ah — teie ei ole ometi . . . ? Jah, tõepoolest, onupoeg Manfred!“

Ta tuli väljasirutatud kätega ta poole:

„Tere! Rõõmustasime nii väga, kui kuulsime, et jälle tagasi olete! Koller tuli veel eila õhtul ja tõi rõõmsa teate. Teie olete siis jälle siin, mister Helmer.“

Ta raputas tugevalt, veidi poisilikult, Helmeri kätt ja naeris säravalt.

Helmer oli kohe Fricka ära tundnud, keda viimaks oli veetlevana, kuid valla-tuna, kümneaastasena tüdrukukesena näinud; tookord oli see teda selkombel alati „mister Helmer“ nimetanud; seda ei olnud ta veel unustanud.

„Jah, olen jälle siin,“ ütles ta; „loodan, et kõik on terved.“

„Meil ei puudu midagi.“ Ta naeris. „Noh, isa rõõmustab väga ja . . . ära Tor! Lase lahti, Votan!“ kisendas ta kutsikatele, kes rebisid ta kuube. „Need loomad tapavad minu! Oodake, onupoeg Manfred, ma viin nad ära, lukutan nad, enne nad rahu ei anna. Või, ärge oodake, minge sisse, teie teate ju . . . ja aiasaalis on isa või Liisi ja . . . ma tulen ka kohe.“

Ta hütüdis koeri ja jooksis minema, saadetud kutsikatest ja emakoerast, kuna hall lambakoer jäi Helmeri kõrvale seisma. Aednik oli juba varem läinud ja Helmer, kes tundis maja, sammus aeglaselt veranda poole, saadetud koerast.

Verandal ei leidnud ta kedagi, suurel laual seisis vaas värskete, punaste roosidega, seal kõrval lebas käsitöö ja raamat.

Kui Helmer astus aiasaali, nägi ta seal keskmise laua ääres saledat kogu hõbehallis kleidis, kes korraldas punaseid roose vaasi. Ta teadis, et see oli Liisa, kuigi ta näis suurem ja Helmer, tulles heredastvalgusest, teda toahämaruses mitte selgelt näha ei võinud. Seal tõstis ta pea, vaatas Helmerile ilusate, tumesiniste silmadega üllatunult otsa ja roosid langesid ta käest.

„Onupoeg — Manfred?“ ütles ta aeglaselt selge, pehme häälega.

Ta astus kaks sammu Helmeri poole ja nüüd alles nägi see teda selgesti. Ta oli veidi ümarikumaks läinud, naiselikumaks; oli emale sarnasem. Pehmetes, sädelevates lainetes lebasid tumepruunid juuksed ta õrnade oimude ümber. Ta nägu oli väga hele, paled õrnalt punased, kõik temas oli väga õrn ja ilus. Helmerile näis ta otsekuu ilmutus; sa ei saanud sõnagi öelda, vaatas talle otsa. Miski sellest, mistas sündis, näis Liissasse hakkavat, ta punastas aeglaselt Helmeri pilgu all. Siis ulatas ta sellele mõlemad käed: „Kuidas ma rõõmustan! Kuidas ma rõõmustan!“ ütles ta südamlilikult. (Järgneb.)

Tõtt ja nalja.

Mõtteid emast.

Iga ema on prohvet, lapsesüdame kuulaja ja lapsehinge aimaja. Sellest on lapsed nii veendunud, et saavad heaks, et ema usk oleks õige.

On olemas jumalateenistus, ka uskmatuile: kui ema oma lapsega palvetab

Emad sillitavad silmadega, tervendavad kätega ja õnnistavad südamega.

Mõtteid.

Leidub inimesi, kes armastavad sõna „aga“, need inimesed on olemas selleks, et halvata teiste mõtteja teojõudu.

Taktitus on kõige tülitavam ja vastikum inimlik viga, sest tema eest ei saa ennast kaitsta, isegi mitte jämeduse abiga.

Vanasõna ütleb: Vanadus ei kaitse jõleduse eest. Mina leian veel pahema, noorus ei kaitse tarkuse eest.

*

„Kuidas teile meeldib minu poja draama?“

„Oivaliselt. Vargapoisid selles on hästi iseloomustatud. Isegi sõnad, mis nad räägivad, on varastatud.“

*

Laske endile õelda: surmakartus on täiesti asjata. Ükski inimene ei saa oma surma näha ega elu sellest üle. Meie ei ole lihtsalt seal juures, kui sureme. Enne kui surm meile teeb otsa, sügutab meid armuline Jumal. Tema laseb meie mina pageda kui unäos teise ajasse ja teise ruumi, enne kui vabastab üksikud organid nende ülesandest. K. Schleich.

*

Hüglalärm, mis kostab staadionilt minuni, ei sega mind, kuid sisendab minusse mõtted: Kui paljud armastavad kehakultuuri ja kui vähesed vaimukultuuri! Kui paljud tulevad neile mitte füüsiliselt võetavatele vaatamängudele ja kui väike on ring kultuursete ettekannete puhul! Kui vaimulage äga on omelti meie jumaldatud — musklitearistokraatia!

Seneeca.

Oratoorium.

„Eilne kontsert oli suurepärane,“ teatas proua Uusrikas oma kaardimängusõbrannadele.

„Mis seal siis ette kanti?“ küsisid sõbrannad.

„Midagi imeilusat: Händeli moratoorium!“

*

Väike tütarlaps reisib ühes emaga Ameerikasse. Ameerika meeldib talle väga, ainult see paistab talle imelikuna, et seal kõik räägivad inglise keelt. Kord kuuleb ta üsna ligilad kukke laulmas.

„Oh ema!“ hüüab ta rõõmsasti: „See kukk oskab eesti keelt. On vististi ka Eestist välja rännanud!“

*

„Seletasin eile oma abikaasale kaks tundi, et peame hakkama elama kokkuhoidlikumalt!“

„Ja selle tulemus?“

„Peaa loobuma suitsetamisest!“

Millest märgata.

„Vaata, siin on minu abikaasa uusim pilt, mis pühapäeval üles võetud. Mis sa ütled tema kohta?“

„Oivaline, ütlen ma. Nähtavasti momentülevõte?“

„Tõsi. Millest sa seda märkad?“

„Sellest, et su abikaasa suu kinni on.“

Jah, haridus.

„Minu tütar räägib selgesti inglise, prantsuse, saksa, vene ja esperanto keelt,“ kiitleb proua Prussakas.

„Mis,“ imetleb proua Sipelgas, „esperantot räägib ta ka?“

„Jah, täiesti nagu pärismaalane,“ trumpab proua Prussakas.

*

„Mis nõõr see teil ümber sõrme on?“

„Minu naine sidus selle sinna, et ma kaasa võtaksin kirja,“

„Noh, ja te muidugi tegite seda?“

„Ei, sest ta unustas kirja mulle kaasa andmata.“

Arsti juures.

Kadakas läheb arsti juurde.

„Härra doktor, kas võiksite mulle rohu kirjutada väga inetu haiguse vastu? Mina magan öösel alati lahtise suuga.“

Arst silmitseb Kadakat mõllikult.

„Hm, hm,“ pomiseb ta. „Seal pole midagi teha. Teie naha on liig lühike — teate, niipea kui te silmad sulete, avaneb siis suu!“

Miks see nii parem on.

Õpetaja on külalapsed naabrusest enese juurde palunud. Ta annab neile punaseid sõstraid koorega.

„Vaadake,“ ütleb ta lõpuks, „kas ei ole see nüüd palju parem, kui et ronite üle aia minu aeda ja võtate marjad ise?“

„Muidugi on nii parem, jah!“ hüüavad poisid.

„Ja mispärasi on nii parem?“

„Aias ei ole meil marjadele koort peale panna!“

*

Kirjastus oli laisk. Luuletaja oli kuri.

„Minu luuletised ei ilmu ikka veel? Juba kolme aasta eest tegite minuga lepingu ja juba kolm aastat ootan ma trükkimist.“

Kirjastaja urisedes: „Kolm aastat on ka pisut aega. Homerus pidi enam kui kolmtuhat aastat ootama, enne kui ta Odyssee ilmus.“

*

„Kaebealune, teid süüdistatakse, et olete pühapäeval Mustapeade kõrtsist ilma arvet õiendama lahkunud. Mis te selle kohta ülete?“

„Vabandage, härra kohtunik, äga see on saksa kõrts ja seal seisib uksele kiri: Drücken!“

*

„Mäeharjadel seisab lumi aastate kaupa sulamata.“

„Äga, isa, kas seda siis politsei lubab?“

Ainult „ROMAAN“

pakub Eesti lugejale tõesti põnevat ja huvitavat, kuid seejuures alati kõrgeväärtuslikku lugemismaterjali — kõige rahvusvahelisemas ja mitmekesisemas valikus.

Ainult „ROMAAN“

on pikapeale vallutanud kõik seltskonnakihid ja teinud neist ustavad lugejad oma heas valikus ja kõrge tasapinnaga toimetatud järjekindlalt 2 korda kuus ilmuvatele numbritele.

Ainult „ROMAAN“

annab odava hinna eest (40 senti number) romaane, novelle, jutustisi ning luulet ja rohkesti pilte päevasündmusist, loodusest ja kunstist, sest

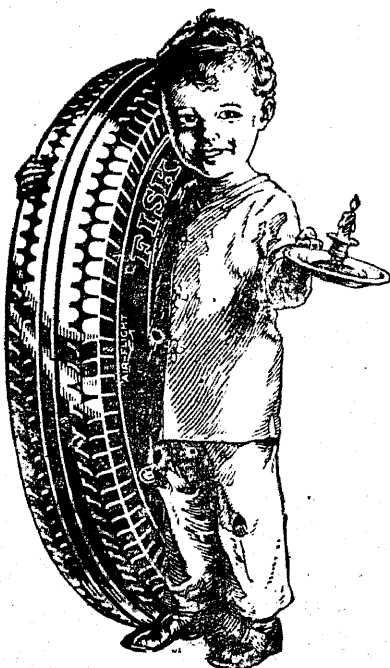
**ainult „ROMAAN“i“ toetab
kogu Eesti lugev rahvas.**

FISK

Air Flight (õhulsõidu)

põhimõttel ehitatud

kummid omavad 7 eri-parimust:

- 1) Avaram õhukoobas, kui ühelgi teisel autokummil;
- 2) Ühtlane ning elastne All-Cord kude;
- 3) Mitme kimbu traatidega kõvendatud kummi-serv;
- 4) Suurendatud küljepind võimaldab pehme sõidu;
- 5) Kummi jooksupind on põia laiune;
- 6) Libisemishädaohuta jooksupind;
- 7) Air-Flight kummide tasakaalustatud ehitusviis.

Peaesindaja:

O/Ü. TILGA & Co.

Tallinn, Vene tän. nr. 13

Telefon 437-18

**Time To Re-tire
GET A FISK!**

TRADE MARK REG. U.S. PAT. OFF.

Müüjad:

TARTUS: A.-S. Jaan Maim, Poe tän. 9, telef. 4-71.

NARVAS: N. Mägi, Peetri plats, telef. 1-06.

RAKVERES: Paul Falk, Adamsoni tän. 6, telef. 3-03.

VALGAS: Viith. Trauss, Kesk tän. 22-b, telef. 1-63.